

54 822
3FI 173

TANÍTÓK
ÉS
TANÁROK
SZÁMÁRA

1

MÓDSZERTANI KÖZLEMÉNYEK

2018. 58. ÉVFOLYAM

MÓDSZERTANI KÖZLEMÉNYEK

LVIII. évfolyam 2018. 1. szám

Tartalom

GONDA ZITA

Yves Sans Logement. Reklámkampány luxusmárkákka a hajléktalanokért 3

HEVÉRNÉ KANYÓ ANDREA

„Mindenki tehetséges valamiben! – Olvass.el!” 11

NYIRŐ GIZELLA

Iskolai könyvtári gyakorlat másképpen. Felkészülés/felkészítés
könyvtárhasználati versenyekre 17

CSISZÁRNÉ KASZALA KRISZTINA – CSISZÁR IMRE

Tartalomalapú nyelvoktatás tapasztalatai egy nyári táborban 23

PODMANICZKINÉ PAPP ZSUZSANNA – TÓTH-KOCSIS CSILLA

A drámajátékok felhasználási lehetőségei kisiskoláskorban 31

Főszerkesztő:

Bácsi János

Szerkesztők:

Annus Gábor

Cs. Bogyó Katalin

Jancsák Csaba

Pap Anita

Sándor József

Yves Sans Logement

Reklámkampány luxusmárkákkal a hajléktalanokért

(francia nyelvű toleranciaprojekt)

GONDA ZITA

gonda.zita@trefort.elte.hu

ELTE Trefort Ágoston Gyakorló Gimnázium, Budapest

Kulcsszavak: *projektmunka, tolerancia, érzékenyítés, tehetséggondozás, differenciálás*

Ki ne ismerné Yves Saint Laurent-t, Christian Diort vagy Jean Paul Gaultier-t, a világhírű francia divattervezőket? De ismerjük-e Yves Sans Logement-t, Christian Dehors-t vagy Jean-Paul Galère-t, a párizsi hajléktalanokat? Az Aurore Egyesület 2015 tavaszán három fedél nélküli embert ábrázoló óriásplakátokat helyezett el a párizsi utcákon, hogy luxusmárkák segítségével hívja fel a figyelmet a hajléktalanok helyzetére.

Az Aurore Egyesület reklámkampányára épülő francia nyelvű társadalmi érzékenyítő projektet 19 fős érettségi előtt álló, tudásszint és motiváció szempontjából is heterogén francia nyelvi csoport tanórai keretek között végezte. Míg a diákok egy része emelt szintű érettségire, nyelvvizsgára, OKTV-re készült, addig a többiek – a legkülönbözőbb okok miatt – már egyre inkább elvesztették a lendületüket, és csak minimális erőbefektetéssel tanultak. A projekt ugyanakkor olyan égető és mindenkit érintő társadalmi problémát járt körül, amelyről azt lehetett remélni, hogy a tehetséggondozás céljainak is megfelel, és a leszakadókat is képes megszólítani. A projekt tehát alapvetően osztálykeretben zajlott, a változatos feladattípusoknak és munkaformáknak köszönhetően pedig a differenciált oktatás elvárásainak, így a tehetséggondozás céljainak is kiválóan megfelelt.

A ráhangoló brain-storming feladat kérdésfelvetése – *Hol töltjük az éjszakát Párizsban, ha már minden szálloda megtelt?* – a hagyományostól eltérő nézőpontból vizsgálta a Fény Városát. Minden ötletet, még a legfurcsábbnak tűnőket is szívesen fogadtunk, hiszen a cél az volt, hogy a diákok az éjszaka biztonságos és kényelmes eltöltési módjától egyre több és több lehetőséget feltérképezve gondolatban lassan eljussanak a hajléktalan emberek helyzetéig.

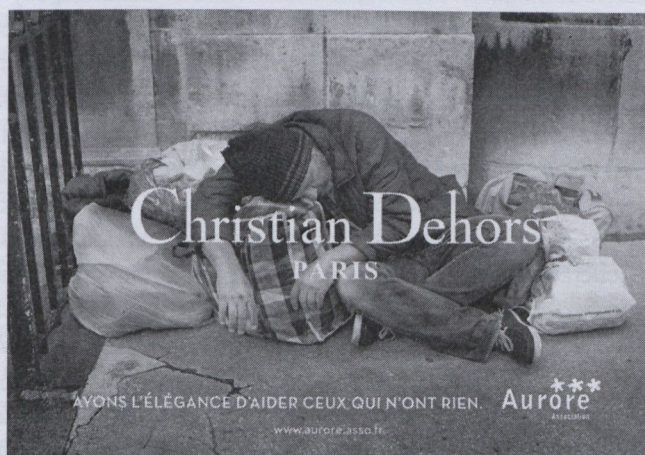
Ennél a feladatnál érdemes az évszakot is pontosítani, hiszen a diákok részéről logikus kérdés-ként merülhet fel, milyen időjárási viszonyok közepette kell megoldást találni a problémára.

A következő, még mindig az előkészítés szakaszához tartozó tevékenység során a témához kapcsolódó fogalmakból (szegénység–gazdagság, elegancia) kiinduló reflexiókat fogalmaztak meg a tanulók először egyéni, majd páros munkában, amelyet végül közös megbeszélés, összegzés zárt. A projektnek már ebben a korai szakaszában is érzékelhető volt, hogy a diákok a társadalmi jelenségeken túl saját életükre is egyre élénkebben reflektálnak. A három szinten – egyéni munkában, párban, ill. közösen – zajló reflexió intenzíven gazdagította az együtt gondolkodást, és szinte észrevétlenül bővítette a témához kapcsolódó szókincset is.

A projekt következő szakaszában az Aurore Egyesület reklámkampányának három hajléktalan embert ábrázoló plakátját vizsgálták megadott szempontrendszer segítségével a diákok először egyénileg, majd csoportmunkában. A reklámok használata az idegen nyelvek oktatásában a tapasztalatok szerint erősen motiválja a nyelvtanulókat, és hatékonyan fejleszti az idegen nyelvi kompetenciákat. A nyelvórákon változatos reklámfajtákat (rádióreklám, óriásplakát, reklámfilm, reklámfotó, stb.) a legváltozatosabb nyelvtanítási módszerekkel lehet feldolgozni. A reklámalezés különösen alkalmas tehetséggondozásra, hiszen akár kereskedelmi, akár társadalmi reklámról beszélünk, a reklám működési mechanizmusát idegen nyelven elemezni már magas szintű nyelvtudást feltételez.

A reklámplakát fotójának pontos leírása, vizuális elemzése, a név, a reklámszlogen és a plakáton található egyéb információk felfedezése mind a feladat részét képezte. A szlogen magyarázata (*Ayons l'élégance d'aider ceux qui n'ont rien* – azaz: Legyünk elegánsak/nagyvonalúak, és segítsünk azokon, akiknek semmijük sincs) az eleganciát elemző reflexiókra épült, és összekapcsolta a luxusmárkák eleganciáját, mint a szó elsődleges jelentését az elegancia átvitt értelmével, a nagyvonalúsággal, a hajléktalan emberek megsegítésének gondolatával. A reklámplakát megértéséhez civilizációs ismeretekre is szükség volt, hiszen a három francia luxusmárka logóit a diákok nem feltétlenül ismerik. A luxusmárkák nevével alkotott szójátékok szintén magyarázatra szorultak, annál is inkább, mivel a három elferdített márkanév a hajléktalanokat segítő Aurore Egyesület programjának három alappillére (Sans Logement = hajléktalan, Dehors = kívül(álló), Galère = húzós helyzet). A reklámszlogen kapcsán olyan látszólag elhanyagolható apróság fölött sem siklottak el a diákok, mint a többes szám második személyű felszólító mód helyett használt többes szám első személyű felszólítás, és a különbség jelentéstartalma. A reklámplakáton szerepelt az Aurore Egyesület honlapjának linkje, amely később lehetővé tette, hogy a diákok órán kívüli önálló kutatómunkát végezzenek az Interneten az egyesület tevékenységéről.

A reklámplakátokon szereplő hajléktalanok életének elképzelése kreatív feladatként működött. A tanulók egyéni munkában személyi adatlapot töltöttek ki, amelynek segítségével a legváltozatosabb egyéni sorsok rajzolódtak ki. Az adatlapon mindössze a hajléktalan keresztnéve (Yves, Christian vagy Jean-Paul) szerepelt. Ebből, illetve a reklámfotóból kiindulva képzelték el a diákok, mi a neve, a kora, az eredeti foglalkozása, családi állapota, kedvenc tárgya a hajléktalan embernek, de azt is, hol él most, hogyan került az utcára, és milyen módon

lehetne segíteni rajta. Rendkívül sokféle egyéni életút körvonalazódott a munkák nyomán, és ezek mindegyikének sikerült túllépnie a hajléktalan emberekkel kapcsolatos közhelyeken. Az egyénített sorsokra épülő konkrét támogatási lehetőségek összegyűjtése már messze túlnőtt a nyelvóra keretein. A segítségnyújtás lehetséges módjain való gondolkodás, ötletgyűjtés remélhetően hosszabb távon is éreztetetheti majd a projektben résztvevő diákok társadalmi felelősségvállalására gyakorolt pozitív hatását. A beszédkésztség fejlesztése szerepjáték formájában zajlott. Az elképzelt hajléktalan emberrel szociális munkás készített interjút.

Az Aurore Egyesület reklámkampányáról újságcikkek, televíziós riportok is hírt adtak. A Huffington Post *Les grandes marques de luxe détournées pour parler des sans-abri* című újságcikke bemutatta az Aurore Egyesület által indított reklámkampány ötletének születését, a kampány céljait és körülményeit. Az újságcikk feldolgozása olvasásértést ellenőrző feladat segítségével zajlott. A cikkre vonatkozó kérdéssor az új szókincs elsajátításában is segítséget nyújtott, és további reflexiókat indított el.

A mini szimuláció formájában zajló sajtókonferencia a reklámkampány eredményeinek ismertetésére szolgált. A sajtókonferencián az Aurore Egyesület elnöke részletesen ismertette az egyesület munkáját, célkitűzéseit, illetve magát a reklámkampányt, majd a meghívott újságírók kérdéseket tettek fel. A jelenlévő újságírók mindegyike szerepkártyát kapott, amelyen az őt kiküldő újság, magazin, vagy más sajtóorgánium neve és profilja, valamint bizonyos viselkedésszerű attitűd (pl. kíváncsiság, szószálhasogatás, türelmetlenség, unalom, gyanakvás, stb.) szerepelt, amely egyrészt tematizálta a kérdésfeltevést, másrészt a kommunikációt játékosná, szórakoztatóvá tette. A sajtókonferencia elején érdemes a játékszabályokat ismertetni, és adott esetben moderátort is választani. Jótékonyan hat a kommunikációra, ha előzetesen – még játékon kívül – felhívjuk a diákok figyelmét, hogy ne elégedjenek meg azokkal a kérdésekkel, amelyeket előzetesen házi feladatként megírtak, és a sajtókonferenciára memorizáltak, hanem figyeljenek a többi újságíró kérdéseire is, és mindenekelőtt a sajtókonferenciát tartó igazgató válaszaira. A szerepjáték során kellek – adott esetben mikrofon, illetve az egyesület elnöke és a résztvevő újságírók elé kitett név és újságnévtábla – használata szintén illúziókeltő, és átélhetővé, hitelessé teszi a kommunikációs helyzetet.

A sajtóértekezletet követően a tehetséggondozás keretében két OKTV-felkészítésben résztvevő diák olyan kreatív íráskészségfejlesztő feladatot kapott, amelynek során a reklámkampányra és a sajtóértekezletre kellett reflektálni. Az újságíró a lapja tematikájának megfelelő hangvételű újságcikket írt, az egyesület igazgatónője pedig többé-kevésbé szubjektív hangvételű blogbejegyzésben osztotta meg a reklámkampány és a sajtóértekezlet során szerzett benyomásait. A kreatív íráskészségfejlesztő feladatot kibővíthető a sajtóértekezlet összes résztvevőjére, és akár a hajléktalan emberek nézőpontja is megjelenhet az írásokban.

Az Yves Sans Logement toleranciaprojekt legfőbb nyelvi célkitűzése a kommunikáció fejlesztése, a projektnek ezen a pontján azonban ki kell térnünk egy nyelvtani problémára, amely azonban szintén a kommunikációt támogatja. Kevés olyan valós élethelyzet van, amelyben a nyelvtanulók természetes módon használhatják szóban a fordított szórendű kérdést. A sajtóértekezlet gördülékenységét segítheti, ha előzetesen felelevenítjük és begyakoroltatjuk

a választékos nyelvben, és különösen a sajtónyelvben szinte kötelező fordított szórendű kérdés használatát, hogy azután a sajtóértekezleten a fordított szórendű kérdésfeltevés produktív használata már ne jelentsen gondot.

A változatos munkaformák fontos szerepet játszottak a projektben. Az Yves Sans Logement társadalmi érzékenyítő projekt, így az egyéni munka az egész projekt folyamán különösen nagy hangsúlyt kapott. Ahogyan Hannah Arendt német filozófus megfigyelte, a gondolkodás folyamata kezdetben azt teszi szükségessé, hogy az ember kommunikálni tudjon önmagával, így válik képessé az erkölcsi elvek megfogalmazására. Amikor az egyén már kialakított egy erkölcsi rendszert, akkor képes úgy ítéletet alkotni, hogy közben másokkal folytat párbeszédet. A projektet bevezető mindkét ráhangoló feladat ezért egyéni reflexiókkal indult, hogy azután a résztvevők már saját kialakított véleményük birtokában legyenek képesek csoportmunkában hatékonyan megnyilvánulni. A kooperatív munkaformák elsősorban a projekt kommunikációs feladatai során bizonyultak fontosnak.

A projekt célja a kommunikációközpontú nyelvoktatáson túl a diákok szociális kompetenciájának fejlesztése volt. Az érzelmi intelligenciát fejlesztő érzékenyítő projekt tematikájával is hozzájárult a tehetséggondozáshoz, hiszen ahogyan Elliot Aronson amerikai szociálpszichológus *Columbine után – Az iskolai erőszak szociálpszichológiája* című könyvében megállapítja: „Az érzelmi intelligenciát fejlesztő tanulási stratégiák nemcsak a tanulók lelki egészsége, hanem az iskola – a tanulmányi eredmények – szempontjából is hasznosak. Akárhogy is nézzük, nagyobb érzelmi intelligenciával jobb tanulmányi teljesítmény érhető el.”

A hajléktalanság problémakörének feldolgozása az alapórákon túl fakultációs órákon folytatódott. Néhány éve a Trefort francia műfordító versenyen Delphine de Vigan *No et moi* (No és én) című kortárs regényének részletét fordították a pályázó diákok, majd a versenyt követően a regényt az iskolai könyvtár számára 20 példányban beszereztünk, így a fakultációs csoport diákjai már a nyári szünet alatt elolvasták a könyvet. A regény témáját, megközelítési módját és stílusát tekintve is jó választásnak bizonyult. A tizenhárom éves, intellektuálisan koraérett Lou és a tizennyolc éves hajléktalan No barátságáról szóló történet Párizsban játszódik ugyan, de nem a turisták Párizsában. A rövid fejezetek, a viszonylag egyszerű, hétköznapi nyelvhasználat megkönnyítik az idegen nyelven történő olvasást, sikerélményhez juttatják a nyelvtanulót. A regény számtalan, a középiskolás korosztály érdeklődésére is számot tartó témát kínál végig gondolásra, megvitatásra. Komoly viták folytathatók az intellektuálisan koraérett, tehetséges gyerekek helyzetéről a közoktatásban, a hajléktalanok társadalmi helyzetéről és a számukra nyújtható lehetséges segítségnyújtási lehetőségekről, a koldusoknak adott vagy megtagadott alalmazásról, a kirekesztésről, a szülő–gyerek viszonyról, a barátságról és szerelemről. Szerepjáték segítségével dolgozhatók fel a regény olyan konfliktushelyzetei, mint például az a váratlan fordulat, amikor Lou arra kéri szüleit, fogadják be No-t, a fiatal hajléktalan lányt a lakásukba. A hajléktalan emberek franciaországi helyzetével kapcsolatos civilizációs ismeretek bővítésére szintén alkalmat nyújt a regény. A *SAMU social*, a *Médecins du Monde* vagy a *Restos du cœur* segélyszervezetekről a diákok Interneten önálló kutatómunkát végeztek, majd a szociális szolgálatokat interaktív prezentáció formájában

mutatták be. A *No et moi* című regény pályafutása korán sem ért véget a Trefort Gimnáziumban, hiszen az idei tanévben a francia színjátszókör a regény Poros András által dramatizált változatát állította színpadra. A 2018. évi Pécsi Frankofón Diákszínjátszó Fesztiválon (FTLF) bemutatott előadás egyik főszerepét az Yves Sans Logement projekt sajtókonferenciájának igazgatónőjét játszó OKTV döntős diák – aki nem mellesleg évek óta az iskolai francia színjátszókör aktív tagja, és már érettségizett diákként visszajáró színjátész – alakította.

A hajléktalanság társadalmi jelenségének feldolgozása egyéni OKTV-felkészítés keretében folytatódott. Mire az alapórán és a fakultációs órán párhuzamosan zajló, hajléktalansággal foglalkozó munka a végéhez közeledett, már az OKTV döntőre való felkészülés zajlott. A két OKTV döntős diák részletes, egyéni beszámolóval készült Delphine de Vigan *No et moi* című regényéből. A személyre szabott szóbeli felkészítés még a fakultációs órai elemzéseknél is alaposabb és mélyebb reflexiókra, vitákra nyújtott lehetőséget.

Az Yves Sans Logement toleranciaprojekt a *Hét krajcár – szociális kérdések, karitatív tevékenységek* című Trefort Nap tematikájához is szorosan kapcsolódott. A *Hét krajcár* című Móricz-novella szellemében megrendezett tematikus iskolanap programjai között szerepelt a *Sociopoly* társadalmi érzékenyítő társasjáték, beszélgetések hajléktalanságról, szociális munkáról, hátrányos helyzetű gyerekek oktatóival, a hajléktalanság, szegénység témájához kapcsolódó filmvetítések, de az iskolanaphoz kapcsolódott a két héten át tartó ruha- és tartós élelemgyűjtés, és egész tanéven átívelő programként a hajléktalanoknak történő szendvicsgyűjtés is.

A projekt végén – a tematikus Trefort Naphoz kapcsolódóan – iskolai kiállításon mutattuk be az elkészült produkciókat. A gimnáziumi folyosó falaira kikerült az Aurore Egyesület reklámkampányának három plakátja, a három luxusmárka logója, a bevezető brain storming (Hol töltjük az éjszakát Párizsban, ha már minden szálloda megtelt?) ötletei, az elegancia, a szegénység, a gazdagság hívószóra érkezett gondolatok, az elképzelt hajléktalan emberek részletesen kitöltött személyi adatlapjai, rajtuk a diákok arra irányuló jobbnál jobb ötletei, hogyan lehetne az általuk elképzelt hajléktalannak segítségére lenni, a Huffington Post újságcikke az Aurore Egyesület reklámkampányáról, az újságcikket feldolgozó olvasásértést fejlesztő feladat, egy újságró cikke és az igazgató blogbejegyzése a reklámkampányról és a sajtókonferenciáról.

Az Yves Sans Logement projekt tehetségfejlesztő elemei közé tartozott az Internet önálló használata, hiszen „a tehetséges gyerekeket a szokásosnál nagyobb ingeréhség jellemzi.” Ugyanakkor fontos hangsúlyozni, hogy az információs társadalom által nyújtott végtelen lehetőségeket a tudásszerzésre és az autonóm tanulásra nem csak a tehetséggondozásban, hanem a mindennapi tanítás során is érdemes figyelembe venni.

A párizsi hajléktalanok helyzetét körbejáró társadalmi érzékenyítő projekt igazából akkor nyert igazán értelmet, amikor a projektnek a diákok közvetlen környezetéhez tartozó konkrét budapesti helyzethez sikerült kapcsolódni. Évek óta, így 2017 januárjának kemény hidegben is, a Trefort utca egyik kapualjában egy hajléktalan pár tölti a járdán az éjszakát. Az egyik OKTV-re készülő diák önként vállalta, hogy telefonon értesíti a Menhely Alapítványt,

akik a közterületeken kritikus helyzetbe kerülő emberekről szóló információkat diszpécser szolgálatuk megadott telefonszámán várják, és napi 24 órában működő krízisautó szolgálatukkal a helyszínre mennek, hogy segítsenek a bajba jutott fedél nélküli embereken. A krízisautó a megadott helyen időben meg is jelent és segítséget nyújtott.

A francia OKTV I. kategóriájának döntőjébe jutott diákok végül a 8. és 33. helyet szereztek meg, a fakultációs csoport egyik résztvevője középszintű C típusú nyelvvizsgát tett, ketten pedig sikeresen vizsgáztak az emelt szintű érettségi vizsgán, ami szintén középszintű nyelvvizsgának felel meg. A projekt tehetséggondozásban játszott szerepe azonban nem feltétlenül csak a verseny- és nyelvvizsga eredményekben érhető tetten. „A *tehetség lehetőség, predispozíció, amely egyéni környezeti ingerek által mobilizálódik. A tehetséggondozásnak sokkal inkább a környezeti ingerek gazdagításával, mint a tehetségek »vadászatával« kellene foglalkoznia.*” (Gyarmathy, 2013). Amennyiben sikerül a diákok érdeklődését a felkínált témával felkelteni, és azt korszerű, változatos nyelvoktatási módszerek használatával fenntartani, a kreativitás fejlesztését a tanulási folyamatba illeszteni, mindeközben az elmélyült tanulást segítő, támogató környezetet megteremteni, nagy eséllyel biztosítottuk a tehetséggondozás lehetőségét. Az Yves Sans Logement projekt során a tehetséggondozás ún. *csésze rendszerét* használtuk, amely a tehetség-megismerés módszertani sokféleségére épül. Alapórán a projekt segítségével a nyelvi csoport minden diákjának biztosítottuk a tanórai fejlesztést, a fakultációs órán az érdeklődők csoportja a *No et moi* c. regény feldolgozásával bővítette tudását, majd az egyéni OKTV-felkészítés a kiemelkedőket fejlesztette, míg a tehetség a kiemelkedők közül került ki, és többirányú tehetségnek bizonyult.

Az ELTE gyakorló gimnáziumaként feladatunk a tanárképzés, és benne nem csak a korszerű, innovatív oktatási módszerek, jelen esetben a tehetséggondozás módszereinek bemutatása, hanem ahogyan az ELTE Angol-Amerikai Intézetének és Angol Nyelvpedagógiai Tanszékének oktatója az idegennyelv-szakos bölcész és tanárképzés során zajló toleranciára és társadalmi érzékenységre nevelés feladatairól megállapítja: „*az idegen nyelvekkel foglalkozó szakembereknek széles látókörű, jó szakmai felkészültségű, elemzésre képes, toleráns, empátikus, előítéletektől mentes tanárokat, illetve az adott idegen nyelvet különféle területeken, hivatásszerűen használó értelmiségieket kell képeznünk. A toleranciára és a társadalmi érzékenységre nevelésnek ezért feltétlenül jelen kell lennie a képzési programjainkban és a szélesebb felsőoktatásban is.*” (Holló, 2013). A tanárjelöltek az idegen nyelvű toleranciaprojekt óráinak látogatásával, az órákat követő óramegbeszélésekkel, a projekt produktumainak a gimnázium falain látható kiállításával az oktatási projektnek akár minden fázisát végig követhették.

A francia nyelvű toleranciaprojekt a tanártovábbképzésben is megjelent. A Francia Intézet, a Franciatanárok Magyarországi Egyesülete és az Egyetemközi Francia Központ szervezésében első alkalommal 2012-ben indult budapesti Université d'été (Nyári Egyetem) már hatodik éve várja az országot, és néhány éve a környező országok franciatanárait is. Az Yves Sans Logement projekt a Nyári Egyetem *Publicité et FLE* (Reklám a franciaoktatásban) című kurzusán központi szerepet játszott. A Katolikus Pedagógiai Intézet Középiskolai franciatanárok szaktárgyi képzése keretében 2018 tavaszára hirdette meg a Nyári Egyetem *Publicité*

et *FLE* (Reklám a franciaoktatásban) című tanártovábbképzését, benne az Yves Sans Logement toleranciaprojekt bemutatását.

A projekt munkáit és a projektről készült beszámolót a Trefort Évkönyvben tesszük közzé. A projekt leírása, illetve a róla készült módszertani cikk a közeljövőben az FIPF (Fédération Internationale des Professeurs de français – Franciatanárok Világszövetsége) honlapján is megjelenik.

Irodalom

Arendt, Hannah 1978: *The Life of the Mind: Thinking*. Vol. 1. New York: Harcourt Brace Jovanovich

Aronson, Elliot 2009: *Columbine után – Az iskolai erőszak pszichológiája*. Ab Ovo, Budapest

De Vigan, Delphine 2007: *No et moi*. Éditions Jean-Claude Lattès, Paris

Gyarmathy, Éva 2013: Tehetség és tehetséggondozás a 21. század elején Magyarországon. *Neveléstudomány*, 2013/2.

Holló, Dorottya 2013: A toleranciára és társadalmi érzékenységre nevelés lehetőségei az idegennyelv-szakos bölcsész- és tanárképzésben. *Modern Nyelvoktatás*, 2013/3.

Les grandes marques de luxe détournées pour parler des sans-abri, 28. 04. 2015, www.huffingtonpost.fr (Utoljára letöltve: 2018. április 24.)

Yves Sans Logement *Advertising campaign with luxury brands for homeless people*

Yves Sans Logement is a French language tolerance education project about a social advertising campaign of the Aurore Association.

In 2015, the Aurore Association started hanging posters in Paris, with the slogan: „*Ayons l'élégance d'aider ceux qui n'ont rien*” („*Be elegant enough to help those who have nothing*”) printed on them. The advertisement campaign used luxury brands to raise awareness for homeless people.

Due to the various methods used during the whole educational process, the project was suitable both for differentiated education and talent development. The project was extended to optional lessons and also for the preparation of the National French Academic Competition (OKTV).

As the main objective of the project was to sensitize students to homelessness, the project was naturally included in the thematic school day about poverty.

At the end of the project, the final products were exhibited.

„Mindenki tehetséges valamiben! – Olvass.el!”

HEVÉRNÉ KANYÓ ANDREA

kanyoandi@hever.hu

Kaposvári Általános Iskola és Gimnázium

Kulcsszavak: *olvasóvá nevelés, tehetség, online, kortárs gyermekirodalom, Olvass.el!*

Már pályakezdő pedagógusként is kerestem az utamat e témában. Fiatal tanítóként szembesültem azzal, hogy a gyerekek mennyire nehezen olvassák és értelmezik a klasszikusok egy részét. Délután a napköziben próbáltam segíteni tanítványaimnak a szövegek feldolgozásában és próbáltam sugallni a tapasztaltabb délelőtti tanítónak, hogy nem okoz örömet tanítványainknak a szövegválasztása. Ledönthetetlen falakba ütköztem és megfogadtam, hogyha én választhatok olvasmányt, MÁST keresek majd.

Szerencsésnek mondhatom magam, mert az első önálló osztályom tanítása Budapesthez kapcsolódik. Az a helyszín, az a 3 év, amit a fővárosban töltöttem, az indította el igazán az OLVASÓVÁ NEVELŐ munkámat. Olyan emberekkel ismerkedtem meg, dolgoztam együtt, kötöttem velük barátságot, melyek a mai napig is erős támogató közeget jelentenek számomra ebben a szép és izgalmas „munkában”.

Magyart tanító barátnőmmel együtt próbáltunk először versenybe rendezni a mindennapi gyakorlatunkat. Könyvkiadó tulajdonos ismerőseim támogattak jutalomkönyvekkel. Íróbarátnőm és kedves író társai eljöttek iskolámba és megmutatták, hogy aki ma kortárs író, az még él és nem is biztos, hogy öreg.¹ Kaposvárra már úgy kerültem tanítani, hogy tudtam mit szeretnék átadni tanítványaimnak, csak a formai keretek hiányoztak.

Hogyan juttassam el hozzájuk a könyvek szeretetét? Milyen formában tudjuk a kortárs gyerek-könyveket feldolgozni? Hogy fér ez a délutánba, majd a délelőtti munkámba bele? Lesznek segítőtőim? Befogadóak lesznek a gyerekek, a szülők?Tele voltam kétségekkel!

¹ Dr. Gombos Péter-Hevérné Kanyó Andrea-Kiss Gábor: *A netgeneráció olvasási attitűdje* [<http://folyoiratok.ofi.hu/uj-pedagogiai-szemle/a-netgeneracio-olvasasi-attitudje> – 2017. 08. 18.]

A gyakorló iskolába délutános munkakörbe kerültem. Napközis nevelőként felolvastam mai írótól meséket, regényrészleteket a gyerekeknek és folyamatosan próbáltam a könyvtárban is ilyen típusú könyvek felé terelni őket. Osztályon belüli olvasási versenyt hirdettem, kerestük a legtöbbet olvasó diákot, szókinsbővítő versenyt és felolvasó versenyt szerveztem. Feladatokat készítettem nekik a Rosszcsont Petiből, a Geronimo/Tea Stiltonból. Illusztrálták Janikovszky Éva, Lázár Ervin műveit. Eljátszottunk Nógrádi Gábor Pete Pitéből jeleneteket és megvitattuk, hogy vajon Bradley miért az osztály réme. Folyamatosan azon munkálkodtam, hogy minél több gyereknek megmutassam, milyen jó az olvasás, mennyire sok izgalmas és értékes könyv van, melyeket mai alkotók írtak.

2005-ben, 9 év tanítás után elindítottam barátnőim segítségével az „*Olvassunk együtt!*” levelezős versenyt. Az olvasási vetélkedő papír alapú, levelezős versenyként indult. Először még csak Kaposvár néhány iskolája jelentkezett a „játékra”. Az évek során valamennyi kaposvári iskola képviseltette magát, volt, aki minden évben. Folyamatosan bővült a résztvevő csapatok száma, egyre gyakrabban a megyehatáron túlról is jelentkeztek diákok. Az egész éven át tartó program során három kortárs gyermekirodalmi alkotást kellett elolvasni és a kiküldött feladatlapok segítségével feldolgozni. Azok a csapatok, akik a legtöbb pontot gyűjtötték össze a tanév során, egy tanév végi döntőben mérhették össze tudásukat. A végső összecsapásra mindig egy „híres” ember került meghívásra, többször a könyvek írója, fordítója.

2011 januárjában átalakult a verseny, az addigi levelezős formát felváltotta az online vetélkedő, *Olvass.el!* néven. A Kaposvári Egyetem Egyetemi Könyvtár az országban egyedülálló módon, kifejezetten e verseny színhelyévé alakította át a Moodle e-learning rendszert. Az alapvetően felsőoktatási környezetbe szánt tanulási környezet leegyszerűsített változata minden ízében a célcsoport életkori sajátosságaihoz lett igazítva. A rendszer használatának legfontosabb haszna a vetélkedő adminisztrálásának jelentős egyszerűsítése, a gyerekek számára már könnyen kezelhető informatikai eszközök új célra történő hatékony használata, és a „lopva” tanítás/felkészítés a jövőre. A rendszert használó gyerekek már most jó alapokat szereznek az új tanulási formák elsajátítására.

A papíralapú versenyből a jól működő részeket megtartottuk és az új lehetőségeket, melyeket az online verzió nyújt, próbáltuk beépíteni. Például a versenyt lezáró döntő mind a 11 évben nagy sikert aratott, így azt eredeti formában meghagytuk. A döntő résztvevői általános iskola 4–5. osztályos tanulók. Miért pont ez a korosztály? Mert ők a „fordulóponton” vannak. Ők már „kinövik” az alsó tagozatot, de még nem felsősök. Ők most lépnek be a kiskamaszkorba, így ez az az idő, amikor még megfoghatók. Amikor még rávehetők arra, hogy merüljenek el az olvasás élményében, hogy merjék elengedni a fantáziájukat. Ők még nem tartják „cikinek” az olvasást, és számukra még követendő példa lehet az olvasó ember. *Ezt a korosztályt még biztosan olvasóvá lehet nevelni!* A versengés feladatai illeszkednek

életkori sajátosságaikhoz, elvégzésük örömet jelent számukra. Olyan feladatokkal dolgozunk, amelyek ismerősek lehetnek az iskolából, de van, aki először itt találkozik velük (titkosírás, betűdominó, puzzle, keresztrejtvény, történet folytatása, gyorstűzelő, apróhirdetés készítése stb. [Melléklet]).

A jól kiválasztott könyveknek, a megfelelő feladatoknak, az anyagi támogatásnak és a segítő médiának köszönhetően már évente 80-100 csapat jelentkezik a versenyre. Főleg Magyarországról, de egyre többen hallanak a határon túlon is róla és jelentkeznek. Volt már csapatunk Erdélyből, a Vajdaságból, a Felvidékről is.

A verseny eddigi adatait ha megnézem, akkor megfigyelhető, hogy több ezer ember, diák és felnőtt játszott már velem. Vendégünk volt több híres író (Pl. : Nógrádi Gábor, Bosnyák Viktória, Nyulász Péter), fordító (Tóth Tamás Boldizsár), könyvkiadó (Szávai Ilona), színész (Sarkadi Kiss János, Nyári Szilvia) . Állandó támogatónk a Magyar Olvasástársaság, folyamatosan biztosítja az informatikai hátteret és a döntő lebonyolításában segít a Kaposvári Egyetem Egyetemi Könyvtárának dolgozói. Köszönet jár érte!

A versenynek van saját oldala, <http://olvassel.ke.hu>, ahol a hírek² részben a média megjelenés olvasható. A galériában³ a döntő fotói, a gyerekek munkái nézhető meg. A vélemények⁴ rovatban írók, tanítók, tanárok, könyvtárosok méltatják a versenyt. A könyvajánló⁵ rész pedig a feldolgozásra szánt könyveket mutatja be.

A jövőben szeretném eljuttatni a versenyt Magyarország kevésbé frekvenciált részeire is, hiszen ott is sok kisdíák szeret olvasni. Egyre több határon túli kisgyerekekkel szeretnék együtt olvasni. Megismertetni azokkal a pedagógusokkal, könyvtárosokkal a magyar kortárs gyermekirodalmat, akik olyan területeken dolgoznak, ahol kisebbségben élnek magyar emberek. Nemes a cél, nagy a felelősség. Igyekszünk megfelelni a feladatnak!

Végezetül mindenkit szeretettel várunk a 2017/2018-as tanévben is az Olvass.el! versenyre!

Hiszen a verseny állandó mottója mindenkit elgondolkodtat:

„Aki nem olvas, annak üres marad a feje, üres marad a lelke.” (Csukás I.)⁶

² <http://olvassel.ke.hu/mod/page/view.php?id=7>

³ <http://lib.ke.hu/emimg/olvassel/>

⁴ <http://olvassel.ke.hu/mod/page/view.php?id=8>

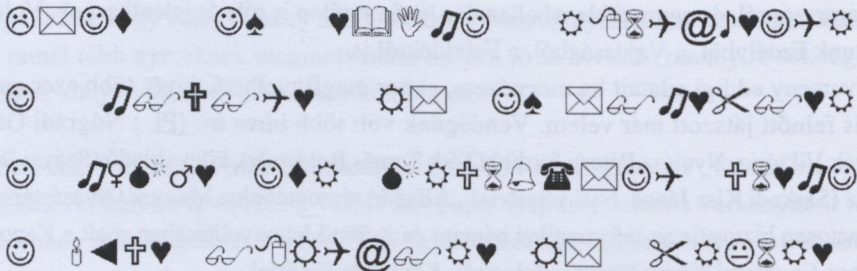
⁵ <http://olvassel.ke.hu/mod/page/view.php?id=9>

⁶ <http://nol.hu/archivum/archiv-399535-211407>

Melléklet

1. A titkosírásnak is van több fajtája, mi ilyeneket használunk.

A/ verzió: Fejtsétek meg a rejtvényt és írjátok oda ki mondta ezt és kiről!

Kód:

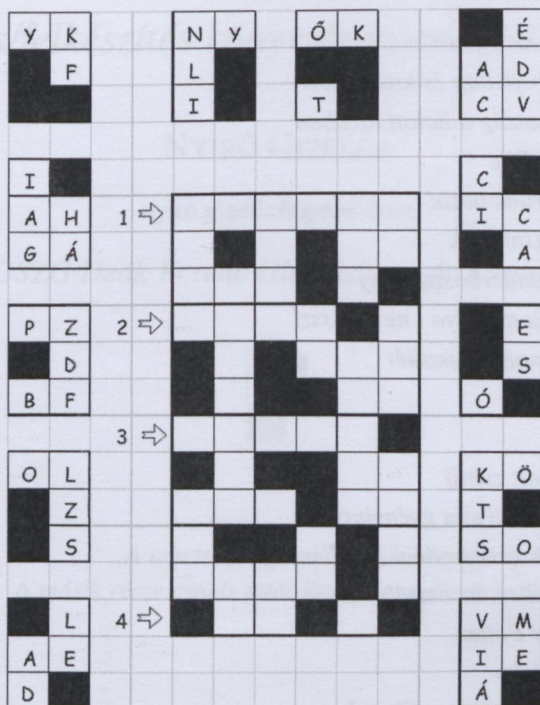
A = 😊 Á = 🕒 B = 😊 C = 😞 D = 🖐️ E = 🌿 É = ⚙️ F = 😊 G = 📞 H = ✂️
 I = ⚙️ Í = 🎵 J = 🎵 K = 💎 L = ✚️ M = 🕯️ N = ➡️ O = 📞 Ó = € Ö = ♀️
 Ő = ♂️ P = 💎 R = 🕒 S = ✉️ T = ♥️ U = 📖 Ú = ⬅️ Ü = £ Ű = ♣️ Y = @
 V = 🌿 Z = ♠️

B/ verzió: Lóugrás

„Először a kijelölt (1x) négyzetről indulj el, és a lóugrás szabálya szerint haladva keresd meg az elrejtett első mondatot! / A lóugrás érintheti a sötét négyzetet is!”

Majd a második kijelölt helyről (2x), szintén a lóugrás szabálya szerint haladj! Végül a harmadik (3x) kijelölt négyzetből, ha elindulsz, megtalálhatod az utolsó mondatot. Ha a három mondat megvan, dönts el melyik írásjel, melyik mondathoz tartozik.”

1x	A		E	G	E		T	pont
	G	E	N	S	J	S	L	
	O	M	A	M	É	F		É
2x	T	B	S	T	É	E	R	
	Á	S	L	L	A		A	kérdő-jel
	O	Á	T	3xÉ	Ú	T		
	Á		C	N		S		pont

2. Másik nagy kedvencem a **Betűdominó:**

3. Volt, amikor **apróhirdetést** kellett készíteniük a gyerekeknek. Egy nyomozó testvérpár a következő módon hirdeti magát:

„Ellopták, eltűnt? Titok vagy rejtély? Ne legyen szomorúság! A gyémántnál is fényesebben szikrázik a megoldás. Hívd, keresd a Diamond nyomozóirodát!”

Egy másik:

„Ha Ön bizonyítékot, információt, biztonságot keres, jöjjön el hozzánk, mi megadjuk Önnek, amire vágyik. Forduljon hozzánk bizalommal! Irodánk több éves múltra tekint vissza. Nagy tapasztalattal rendelkező szakembereket alkalmazunk. Referencia kérhető a londoni rendőrkapitányságon.

Telefon: 06-42-515-515

E-mail: Timnick@freemail.gb”

Utolsóként:

„Híres nyomozó testvérpár munkát vállal! Kiderítünk bűntényt, eltűnést, rablást. Ha kell felrobbanunk, külföldön nyomozunk! Állatszeliidítőként is megálljuk a helyünket. A rendőrség ajánlásával: Tim és Nick Diamond, Camden Town, 1234.”

A feldolgozott könyvek listája a 11 év alatt

Csukás István: *Nyár a szigeten*
 Csukás István: *Keménykalap és krumpliorr*
 Csukás István: *Gyilkosság a halott utcában*
 Nógrádi Gábor: *Pete Pite*
 Nógrádi Gábor: *Gyerünk haza!*
 Nógrádi Gábor: *Mi Kinizsink*
 Bosnyák Viktória: *Tündérboszorkány*
 Bosnyák Viktória: *Klott Gatya , ne fárassz!*
 Bosnyák Viktória: *Analfa visszatér*
 Nyulász Péter: *Helka*
 Berg Judit: *Rumini*
 Dóka Péter: *Az elloptott zsiráf*
 Anthony Horowitz: *A Súlyom gyémántja*
 Anthony Horowitz: *A ketteszámú közellenség*
 Louise Sachar: *Brandley, az osztály réme*
 J. K. Rowling: *Harry Potter*
 R. J. Palacio: *Csodácska*
 Lois Lowry: *Számláld meg a csillagokat*
 Paula Fox: *Majomsziget*

Everybody is good at something!– Olvass.el!

The reading competition was once a correspondent competition originating from the desk of an enthusiastic teacher. In 2006, only a few schools from Kaposvár applied for the „game”. Thanks to the well-chosen books, the adequate tasks, the financial support and the media, nowadays there are 70-100 teams who compete against each other. The competition lasts throughout the whole school year. Within this period, three pieces of contemporary children’s literature have to be read and the relevant task sheets have to be completed. The teams who gain the most scores, can compete in the final at the end of the school year. At this final, the students can always meet a very famous person, usually the writer or translator of one of the books, who is invited to the event.

The competition changed a little bit in January 2011, when the correspondent competition was transformed into an online competition. The University Library of the Kaposvár University made the Moodle e-learning system available for the scene of our online competition...

In my presentation, I am going to introduce this competition which has been existing for 11 years so far.

Iskolai könyvtári gyakorlat másképpen

Felkészülés/felkészítés könyvtárhasználati versenyekre

NYIRŐ GIZELLA

nyiro.gizella@gmail.com

PTE GYÁIGSZG Deák Ferenc Gimnáziuma és Általános Iskolája

*„A tehetségről csak részben mondhatjuk azt, hogy istenadta.
A másik része csakis attól függ, mennyire tudunk tanulni egymástól.”
(Richard Bandler)*

Kulcsszavak: *könyvtárpedagógia, könyvtári órák, könyvtári szakkör, könyvtári verseny, hallgatóképzés*

A Pécsi Tudományegyetem FEEK Könyvtár- és információtudományi Intézeténél 2008-ban kezdtem a könyvtáros hallgatók iskolai könyvtári gyakorlatának vezetését. Az évek során informatikus könyvtáros, könyvtárpedagógia-tanár és osztatlan magyartanár–könyvtáros tanár szakos hallgatók is megfordultak a Deák könyvtárában.

A hallgatók megismerkedtek a könyvtár mindennapi életével, a szokásos könyvtári feladatokkal és könyvtári munkákkal, a könyvtár hivatalos irataival: SZMSZ, Könyvtár Pedagógiai Program, Tehetséggondozási Program, Munkaterv, Beszámoló, Könyvtárfejlesztési Terv... Részt vettek könyvtári szakköri foglalkozásokon, délutáni rendezvényeinken, tartottak könyvtári órákat mindhárom tagozatunkon. Majd egyre több önálló feladatot kaptak és vállaltak, saját ötleteiket fejlesztettük tovább és kezdtünk iskolai könyvtárhasználati versenyt szervezni nemzeti évfordulósainkról, bekapcsolódtak a Klimó György Megyei Könyvtárhasználati Verseny és a Bod Péter Országos Könyvtárhasználati Verseny felkészítő munkálataiba is nagyon szép sikerrel.

Ennek a képességfejlesztő munkának szeretném bemutatni a lépéseit, szakaszait és állomásait, jól adaptálható példákkal, ötletekkel előadásomban.

Nem véletlenül választottam a fenti mottót. Ahogy a gyerekeknél, úgy a hallgatók esetében is a legfontosabb feladatunk, a tapasztalataink, tudásunk átadása, a közös munka adta siker-élmény elmélyítése, további tanulásra ösztönző hatásának beépítése, rögzítése. Képességeik fejlesztése, önbizalmuk megerősítése által a tehetségük kibontakoztatása, fejlesztése.

Hallgatóim közül sokan féltek a könyvtári órák tartásától, mivel gyerekkori emlékeik nem voltak, szakmódszertani ismereteik is csekélyek. Ezért az első lépés kötetlen délutáni foglalkozások, szakköri órák tervezése, lebonyolítása volt. Remekül „vizsgáztak” 2008 őszén az első *Iskolai könyvtári világnapra* tervezett egész délutánt betöltő játékos programjaikkal. Volt közös kézműves alkotás régi, megkopott, szakadt könyvborítók felhasználásával, olvasás népszerűsítése könyvrészletek felolvasásával és hozzájuk kötött könyves kincskereséssel, zenehallgatással.

A közös munka során rengeteg tapasztalatom gyűlt össze a hallgatói gyakorlat vezetése terén. Így kértem őket, hogy saját program ötleteiket néhány mondatban írják le, mi az, amit örömmel mutatnának meg a gyerekeknek? Többen is felvetették *könyvtárhasználati verseny* szervezését, lebonyolítását. A téma adott volt 2010-ben: 200 éve született Erkel Ferenc.

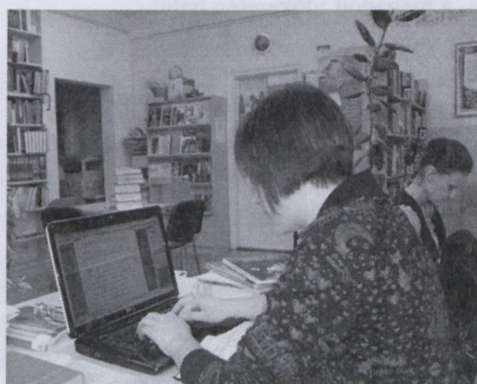
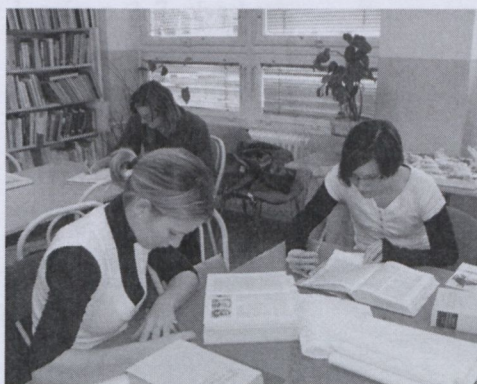
Fő célnak a következőket határozták meg:

- A könyvtári kutató munka módszereinek elsajátítása, gyakoroltatása és eszközeinek megismertetése.
- Nemzeti operáink kiemelkedő szerzőjével való megismerkedés.
- Az ének-zene órák anyagának kiegészítése a több órás zenehallgatással.
- Tantárgyi komplexitás megvalósítása!

A felkészülést, ahogy a gyerekekkel is mindig, a saját iskolai könyvtárunkban kezdtük, majd a Várkonyi Nándor Fiókkönyvtár akkor még működő Zenetárában folytattuk Stepperné Epressi Mária zenei könyvtáros segítségével. A zenei könyvek átolvasása, kijegyzetelése, forrásgyűjtemény elkészítése közben Erkel operákat hallgattunk, így hangolódunk rá a korszak és zenei műfaj sajátos világára.

A hallgatói munkafolyamat

1. Anyaggyűjtés (feldolgozott 26 dokumentum [könyvek, CD-k, folyóiratok])
2. Feladattípusok összeállítása
3. Összeállított feladatok válogatása, rendszerezése korcsoportok szerint
4. Verseny kiírása, logó, oklevél tervezése
5. Óravázlatok megírása, a jelentkező csapatoknak a felkészítő órák megtartása
6. A verseny lebonyolítása

Felkészítő órákat a hallgatók tartották a versenyre jelentkező csapatoknak. Erre azért volt nagy szükség, mert Erkel és kora csak 7. osztályban tananyag mind ének-zenéből, mind történelemből, magyar irodalomból. A jelentkező gyerekek legnagyobb számban 4–6. évfolyamból volt. A tanulóknak semmilyen összefoglaló ismerete nem volt még a korszakról, Erkel munkásságáról, a nemzeti operáról, mint műfaj szerepéről.

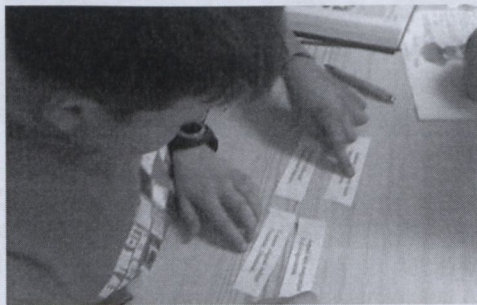
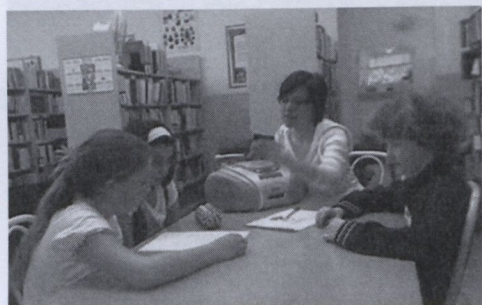
Az órák felépítése

- Történelmi háttér hallgató általi elmesélése, rövid szövegek olvasása, értelmezése, kérdések alapján a feldolgozása. Híres kortársak megismerése. Igaz-hamis állítások értékelése.
- Zenei fogalmak magyarázatának megkeresése többféle egynyelvű szótárban, csoportosításuk általuk megadott szempontok szerint. Erkelrel kapcsolatos pécsi vonatkozások keresése.

- Ismerkedés Erkel operáival, részletek hallgatása, felismerésük, történet képkártyákkal való kirakása. Operák–szereplők egymáshoz rendelése.
- A Himnusz megzenésítésének története anekdotákon keresztül, néhány korabeli pályamű meghallgatása, értékelése. Erkel életrajzi adatainak keresése, vaktérképen elhelyezése, Földrajzi nevek etimológiai szótárának használata.

A négy előkészítő óra jó alapot adott a versenyfeladatok megoldásához.

- 1/1. Betűkártyákból fogalmak kirakása, jelentésük megkeresése szótárakban.
- 1/2. Földrajzi nevek etimológiai szótárában megkeresni Erkel szülővárosát, névváltozatait, honnan kapta a nevét, első írásos emlék mikor említi. Jelöld vaktérképen a várost!
- 2/1. Életrajzi adatok keresése lexikonokból.
- 2/2. Rövid szövegből az igaz pécsi vonatkozások kikeresése.
3. Igaz-hamis állítások a rendelkezésre álló kézikönyvek bármelyike használható, de csak a megadott időkereten belül.
- 4/1. Opera részletek felismerése.
- 4/2. Egressy Béni eredeti szövegkönyvének és Nádasdy Kálmán átdolgozásának összehasonlítása.
- 5/1. Fogalmak csoportosítása, csoportok megnevezése.
- 5/2. Híres kortársak.

6/1. A Himnuszról gyors információkeresés könyvekből.

6/2. A Himnusz összekevert sorainak sorba rendezése.

7. CD borító tervezése egy adott Erkel műhöz.

Értékelés

- „*Úgy tanultunk meg egy csomó dolgot, hogy közben nem is kellett tanulni.*” (gyerekek)
- A legfontosabb a gyerekek szemléletének alakítása, formálása. (hallgatók)
- A közös munka élménye és emléke adja a program jelentőségét. Maga a játékos ismeretszerzés volt a lényeg, de sokkal több lett belőle, önálló kutatás, az opera világának felfedezése, közösségformálás, és a könyvtár adta lehetőségekkel és eszközökkel a kompetenciák fejlesztése. (én)

A verseny teljes terjedelmében a „Nemzeti évfordulóink” Könyvtárhasználati verseny Erkel Ferenc születésének 200. évfordulója tiszteletére címmel az Iskolakönyvtáros 2011. / 1. szám p. 3–7. olvasható.

A következő nagy lépés a hallgatók tehetséggondozásra való felkészítésében a szakköri órákba való bekapcsolódás 2011/12-től. Komplex feladatlapok sorát írták meg hallgatóim, segítve ezzel a felkészítő munkámat a Bod Péter Országos Könyvtárhasználati Versenyre.

2012/13 A Bod Péter Könyvtárhasználati versenyre a felkészítési munkát teljes egészében átvették tőlem a hallgatóim. Mivel megyei versenyszervező és országos versenybizottsági tag voltam, ezért úgy gondoltam etikusnak, ha nem indítok saját felkészítésben versenyzőt. Volt tanítványunk, Amrich Dóra (jelenleg IV. éves osztatlan magyar–könyvtáros tanár szakos hallgató), aki a középiskolás éveitől végig versenyzett a felkészítéssel többféle könyvtárhasználati, városismereti versenyen is, ajánlkozott a szakkörösök felkészítésére. Munkája, felkészültsége és a gyerekek eredménye büszkeséggel tölt el. A megyei fordulónkban Polgár Lilla megyei I. Tésits Lili II. és Pedrovác Dalma IV. helyezett lett.

2015/16-ban a Klimó György Megyei Könyvtárhasználati Verseny szervezése, útjára indítása nagy munka volt részemről, ezért itt is átvették tőlem a felkészítő munkát hallgatóim.

Versenyeredmények

- Böhm Hanna (5. o.) 1. helyezés. Felkészítője: Farkas Zoltán hallgató
- Pedrovác Dalma (7. o.) 2. helyezés. Felkészítője: Amrich Dóra hallgató
- Tésits Kata (7. o.) 4. helyezés Felkészítője: Amrich Dóra hallgató.

Utóbbi két tanuló különdíjat is kapott a legjobb szóbeli feleletért.

Részletes beszámoló a versenyről az alábbi linken olvasható: <http://www.lib.pte.hu/tgyo/szep-sikerrel-zarult-a-klimo-gyorgy-megyei-konyvtarhasznalati-verseny>

És a legújabb siker, hogy hallgatóimmal 2016-ban a KTE Őszi Szakmai napjára kiírt Így tanítom az információkeresést című pályázatra is neveztünk. Farkas Zoltán V. helyet szerzett a „Bevezetés a Biblia Világába” című pályamunkájával. A 30 éves KTE történetében először vettek részt hallgatók (mieink) óravázlat pályázaton. Ez azt jelenti, hogy több év-tizede a pályán lévő, gyakorlott, jól felkészült kollégákkal kellett megküzdeniük.

Összefoglalva az elmúlt 9 év tapasztalatait, elmondhatom, hogy rendkívül aktív, kreatív, lelkes, jól felkészült hallgatókkal dolgozhattam együtt. Könnyű volt őket irányítani, elfogadták útmutatásaimat, ötleteiket tökéletesen prezentálták és valósították meg. A gyerekekkel, kollégákkal könnyen alakítottak ki jó munkaviszonyt. Sokukkal a mai napig tartom a kapcsolatot, nyomon követem életük alakulását.

School library practice in a different way *Preparation/prepare for competitions of how to use library*

I started to supervise librarian students' library practicum in PTE FEEK Library and IT Institute in 2008. During these years students of librarian informatics, librarian teachers and Hungarian major visited Deák's school library.

The students were acquainted with everyday life of the library, usual librarian tasks, and the official papers of the library. These were The Regulating system, The Pedagogical Programme, Talents' Development Programme, Work schedule, Reports, Library development programme... Students took part of afternoon programmes, they organized lessons in our three sections: lower primary, upper primary and secondary branch. Gradually they got individual tasks and could come up with their own ideas which were built in the sections, so we started to organize library usage competition about national writers who had anniversary. They also joined in both Klimó György county and Bod Péter country library usage competitions with great success.

Tartalomalapú nyelvoktatás tapasztalatai egy nyári táborban

CSISZÁRNÉ KASZALA KRISZTINA* – CSISZÁR IMRE**

kaszalak@gmail.com – laborvezeto@szeretted.hu

* SZTE Juhász Gyula Gyakorló Általános és
Alapfokú Művészeti Iskolája,
Napközi Otthonos Óvodája

** SZTE Gyakorló Gimnázium és Általános Iskola

Kulcsszavak: *tartalomalapú nyelvoktatás, CLIL módszer, angol nyelv, természettudomány, nyári tábor*

Bevezetés

A pedagógusok többsége által közvetlen tapasztalat, az a tudományos vizsgálatokkal is igazolt dolog, hogy a motivált állapotban szerzett tudás diákjaink számára tartósabb. A diákok motiváltságának kérdése persze igen összetett problémakör. Abban bizonyára egyetérthetünk, hogy a tanulók motivációjának egyik meghatározó eleme lehet a tanári oldal, amely persze szintén sokféle komponensből tevődik össze. Egyik ilyen fontos elem a tanár módszertani sokszínűsége való törekvése, mely az iskolai keretekben történő nyelvtanítás során fokozottan igaz. Igen találóan fogalmazza ezt meg Bognár Anikó tanárnő, aki szerint az idegen nyelvek tanítása során fontos a „három é” szabályt szem előtt tartani: Tartalmilag értelmeset érdekesen érdemes tanítani. Nem véletlen tehát, hogy szüntelen újító törekvéseknek lehetünk tanúi a nyelvtanításban. Mint ahogyan arra a korábbiakban több szakember is rámutatott pl. Vámos és Kovács (2008), Borsné és Nagy (2006), Bognár (2005), a tartalomalapú nyelvoktatás (CLIL – Content and Language Integrated Learning) az idegen nyelvek tanításának egyik fontos új iránya.

Mi a tartalom alapú nyelvoktatás (TANY)?

A tartalom alapú nyelvoktatás valójában a kommunikatív nyelvoktatás továbbfejlesztett vagy kibővített változataként is tekinthető, mivel arra használjuk a nyelvet, hogy tanuljunk, és azért tanulunk, hogy használjuk a nyelvet. A tartalom alapú nyelvoktatást (TANY) (a külföldi szakirodalomban többféle elnevezéssel szerepel például: CBI – Content-Based Instruction, CLIL – Content and Language Integrated Learning) Maljers-Marsh könyvében a szerzők általános gyűjtőfogalomként használják, melynek lényege, hogy az iskolákban néhány tantárgyat idegen nyelven oktatnak vagy ahogy Furcsa (2009) is fogalmaz: *„egy időben történik az idegen nyelv és a tartalom elsajátítása.”* Met (1991) a tartalom fogalmát a következőképp foglalja össze: *„A tartalom azon anyagok és feladatok gyűjteménye, amelyet általában a tantárgyi órákon alkalmaznak, de tágabb értelemben tartalomnak minősíthető bármilyen anyag, amely kognitíve lefoglalja és kihívások elé állítja a tanulókat.”* Sorani (1990) szerint a nyelv a tartalom alapú nyelvoktatás gyakorlatában a tanulás csatornájának tekinthető, vagy ahogy a CoBaLT cikkben is olvasható a nyelv olyan eszköz, amelynek segítségével a tananyagban a kommunikációt megteremtjük, illetve elvégezzük. Sorani (1990) ezt úgy fogalmazta, hogy a diákok a tanórákon az idegen nyelvet a szaktárgyi tananyag elsajátítására használják. Talán még lényegre mutatón fogalmaz Bognár Anikó (2005): *„a nyelvtudás nem a nyelvtanulás célja, hanem eszköz ahhoz, hogy tágabb értelemben vett tudást szerezzenek vele, miközben a nyelvtudás szintje is emelkedik.”* A tantárgyak idegen nyelven való elsajátításakor a nyelv visszanyeri eredeti funkcióját, a kommunikációt. Tehát a tanulók idegen nyelvet tanulnak más tantárgy tanulása közben, ugyanakkor más tantárgyakat sajátítanak el az idegen nyelv segítségével.¹

A módszer alapelvei

A CLIL módszerek a négy alapelve a következő: *Megértés, Tartalom, Kommunikáció és Kultúra*. A diákoknak könnyebb az új tananyagot elsajátítani, ha azt meglevő tudásukra tudják építeni, motiváló, és eredményes, ha a tanulók maguk jönnek rá bizonyos összefüggésekre. Még jobban tudjuk a tanulók motivációját növelni, ha lehetőséget kapnak arra, hogy társaikkal megoszthassák saját gondolataikat, személyes tapasztalataikat. Ezen kívül, amikor megosztják egymással véleményüket, lehetőséget kapnak arra is, hogy meghallgathassák másokét, ezáltal nő az egymás iránti tisztelet.²

¹ http://ujkep.net/2013-03-28_tartomalapu-nyelvoktatas-clil

² http://ujkep.net/2013-03-28_tartomalapu-nyelvoktatas-clil

A TANY pozitív hatásai

A tartalom alapú nyelvoktatásnak több pozitív hatása is van, mint például ahogy Bognár Anikó (2005) is megfogalmazta: a nyelvi képességek fejlődnek, alaposabb tartalmi tudást és jobb tanulási készségeket eredményez. Ha a diák kísérletek, kutatások útján sajátítja el az új anyagot, úgy a tudás alaposabb, és hosszabb távú lesz. Az órán csökken a tanári közlés, a tanár sokkal inkább diákközpontú gyakorlatokba, kooperatív feladatokba, páros és csoportmunkákba vonja be a gyerekeket, hogy felfedezéseket tehessenek, gyakorolhassanak, és kísérletezhessenek a gondolatokkal és a nyelvvel egyaránt.³

Alkalmazott munkaformák

A tanórákon ennek a módszernek az alkalmazása során számos lehetőség nyílik a különböző munkaformák használatára. A frontális tanítás mellett nagy hangsúlyt kapnak a kooperatív technikák, a páros munka, a kiscsoportos foglalkozás és a projekt készítés.

Mely készségek fejleszthetők?

A tartalom alapú nyelvoktatásban mind a négy készség fejleszthető: *Hallás utáni megértés készsége*: a diáknak meg kell értenie a tanári magyarázatot, a teendőről, az utasítást, a magnóról hangzó szöveget. *Beszéd készsége*: a diák kérdést tesz fel a tanárnak a tananyagról, ha nem ért valamit. Válaszol a tanár kérdéseire, a páros vagy csoportmunkát megbeszéli társaival, az elvégzett feladatról szóban is számot ad. *Az értelmes olvasás készsége*: a foglalkozás során a tanulók szövegeket értelmezve olvasnak. *Írás készsége*: a diákok írott anyagokat hoznak létre a foglalkozásokon.

A tartalom alapú nyelvoktatás előnyei

Tekintettel arra, hogy európai viszonylatban napjaink egyik fontos oktatáspolitikai kérdése a nyelvtanulás, az Európai Unió illetékes hivatala⁴ is foglalkozik a tartalom alapú nyelvoktatással, és felsorolja annak előnyeit:

- bővíti az interkulturális ismereteket, elősegíti a kultúraközi megértést;
- fejleszti az interkulturális kommunikációs készségeket;
- fejleszti a nyelvtudást és az idegen nyelvi beszédképességet;
- erősíti a többnyelvűség iránti érdeklődést, javítja a hozzáállást;

³ <http://rozsnovidek.sk/2016/02/25/a-fabry-iskolaban-ismet-nyilik-a-tehetseges-gyermek-reszere-clil-modszerrel-mukodo-elso-osztaly>

⁴ http://ec.europa.eu/education/languages/language-teaching/doc236_hu.htm

- lehetőséget teremt, hogy a szaktárgyat más perspektívából ismerjék meg a tanulók;
- a tanulóknak több kontaktusuk van a célnyelvvel;
- nem igényel több tanórát;
- kiegészíti a többi tantárgyat anélkül, hogy „versenyezne” velük;
- színesíti az órai gyakorlást;
- egyaránt erősíti a tanulók motiváltságát és önbizalmát az idegen nyelvvel és a szaktan-
tárggyal kapcsolatban.

Kiskutató tábor a SzeReTeD Laborban

A Szegedi Regionális Természettudományos Diáklaboratórium (SzeReTeD Labor) céljai között szerepel a tehetséggondozás és a tudománynépszerűsítés. Mindkettő megvalósul azokban a természettudományos napközis táborokban, melyek 2015 nyara óta kerülnek megszervezésre felső tagozatos diákok számára. Az egyhetes tábor sokszínű programja nem csak a szegedi, hanem a környék diákjai számára is tartalmas nyári időtöltésnek bizonyul.

A táborozók két csoportban (anionok és kationok) délelőttönként két-két laboratóriumi foglalkozáson vesznek részt, ahol biológia, fizika, földrajz vagy kémia témájú kísérleteket végeznek. A hangsúly a tanulók közvetlen tapasztalatszerzésén alapuló tevékenységeken van. Az egyes foglalkozásokon két laboratóriumi helyiségben 4-5 mérőpár dolgozik egyszerre, amiből látható, hogy 16-20 fő között van a tanulók összlétszáma. Az egyik csoport számára már a foglalkozásokat megelőzően lezajlik a Tábori olimpia – ami a tábor teljes időtartama alatt zajló szellemi és ügyességi vetélkedés – aznapi elméleti fordulója. Ezalatt a másik csoport tagjai angol nyelvű természettudományos foglalkozáson vesznek részt. Ezek után a két csoport cserél, így mindenki részese mindkét tevékenységnek.

Ebéd után egy kis szabadidő, kötetlen foglalkozás után következik a Tábori olimpia sport fordulója, ahol a csapatok különböző sportágakban, illetve ügyességi feladatokban versenyeznek egymással. Délutánonként a játék és a sportolás után a nap zárásaként még egy érdekes, korosztálynak megfelelő természettudományos előadást hallgatnak meg a résztvevők.

Az angol nyelvű foglalkozások tematikája

Amikor megszületett az ötlet, hogy legyen angol nyelvű foglalkozás a táborban, azonnal arra gondoltunk, hogy az itt feldolgozásra kerülő téma illeszkedjen a tábor profiljához, azaz az angol nyelvű foglalkozások is természettudományos témájúak legyenek. A tematika meghatározásánál fontos szempont volt, hogy a gyerekek érdeklődési körének megfelelően válasszuk meg az angol nyelvű foglalkozások témáit, ezen kívül olyan témákkal foglalkozunk majd a táborban, amelyekről a diákok korábban már a szakórákon valamelyest tanultak, tehát idegen nyelven tudnánk a már meglevő tudásra építeni. Ennek az a kézenfekvő oka volt, hogy egy adott témában egy ismertebb anyagot sokkal könnyebb idegen nyelven feldolgozni,

még azzal együtt is, hogy egy ötödikes vagy hatodikos gyerekek még jelentős nyelvi korlátai vannak. Ezért tartottuk fontosnak, hogy először a természetismeret tankönyvek tartalmával megismerkedjünk. A héten az első négy foglalkozást fűztük fel egy nagy témára és az ötödik foglalkozás egy összefoglaló, összesítő alkalom volt.

Az angol nyelvű foglalkozások témája

Számos téma felmerült, melyek közül bármelyiket is választottuk volna, talán mindegyikről elmondható, hogy illeszkedik a tábori korosztály életkori sajátosságaihoz, bármelyik motiválóan hatott volna. A végső döntés előtt már csak néhány maradt versenyben, a következők közül kellett kiválasztani: *Környezetünk*, *Az állatok*, *A Földünk*. Végül *A Földünk* témát választottuk. Az angol nyelvű foglalkozások témájának meghatározásakor az alábbi szempontokat is figyelembe vettük:

- Mi az a téma, melynek feldolgozásához viszonylag könnyen lehet segédanyagot találni akár nyelvkönyvben, akár kiegészítő könyvekben vagy az interneten?
- A labor rendelkezik két terepasztallal, melyeket érdemes lenne kihasználnunk.
- Nagyon jó lenne, ha ezeken a foglalkozásokon is lennének kísérletek.
- Így kezdtek körvonalazódni a napi foglalkozások témái.

A napi foglalkozások témái

- 1. nap: a gyerekek megismerkedtek a kontinensekkel, azokat körülölelő óceánok neveivel.
- 2. nap: A környezetünkben található felszíni formákkal ismerkedtek.
- 3. nap: Az előző napon tanultakat megépítették a terepasztalon, majd azt be is mutatták a csoport előtt.
- 4. nap: A téma az időjárás volt. Összegyűjtöttük az időjárásra jellemző szavakat, kifejezéseket. Bizonyos jelenségeket kísérletileg is igazoltunk pl. hogy a meleg levegő felszáll. Megtanulták, hogy hogyan keletkezik az eső.
- 5. nap: Összesítő nap: Első évben a csoportok tablót készítettek, a második évben társasjátékot, melyet ki is próbáltak, a 2017-es évben az egyik csoport társasjátékot állított össze, a másik csoportnál egy újabb tevékenységgel bővült a feladatok köre: ők rejtvényt készítettek, melyet a másik csoport nagy örömmel oldott meg.

Az angol nyelvű foglalkozások célja

Az angol nyelvű foglalkozások többcélúak: egyrészt célunk a diákok természettudományos ismeretének bővítése, az angol nyelvi fejlődésük elősegítése, szókincsfejlesztés, az idegen nyelvű beszédképesség és kommunikációs készségük fejlesztése ezenkívül erősíteni a tanulók motiváltságát és önbizalmát az angol nyelvvel és a természettudományokkal kapcsolatban.

Nehézségek és azok kiküszöbölésére való törekvések

A tábor angol nyelvű foglalkozásainak átgondolása során az alábbi nehézségekkel szembesültünk:

1. Ki tartsa az angol nyelvű foglalkozást?

Aki természettudományt tanít, annak nincsenek angol módszertani ismeretei. Aki nyelvtanár, annak a természettudományok területén hiányosak az ismeretei. Arra a döntésre jutottunk, hogy angol nyelvszakos fog természettudományos foglalkozást vezetni angolul. Úgy gondoltuk, mindegy, hogy a szaktanár vagy a nyelvtanár tartja a foglalkozást angolul, ha figyelembe veszi a másik óráira jellemző szakmai illetve módszertani ismereteket. Tehát a mi esetünkben a nyelvtanárnak kellett szem előtt tartania a szaktárgyi tartalmakat. Ehhez a következőkre volt szükség: Nagyon fontos, hogy a nyelvtanár és a szaktantárgyat oktató tanár között meglegyen az összhang, az együttműködés (anyagok elkészítésében, konzultációk során, különféle tanítási módszerek kipróbálásában). Figyelembe kell venni, hogy a tanulóknak új tananyagot kell elsajátítaniuk idegen nyelven, tehát 5–6. osztályos gyerekek milyen nyelvi szinten állnak. Ezek ismeretében kellett a tananyagot összeállítani.

2. A nyelvtudásszintbeli különbségek

Mivel az iskolákban a tanulók különböző évfolyamon kezdik az idegen nyelv tanulását (óvoda/1. évfolyam/3. évfolyam/4. évfolyam) és különböző óraszámban (1-7 óra/hét), ezért elég nagy különbségek is lehetnek a tanulók idegen nyelvi tudásszintje között. Talán ez a legnagyobb nehézség, amivel szembe kellett néznünk. A tanulók csoportba osztásánál több egyéb fontos szempontot (életkor, nemek, iskola) kellett figyelembe venni, tehát arra már nem volt mód, hogy a nyelvi szintet is figyelembe vegyük, azaz hogy ki mennyi ideje tanul angolul, és milyen szinten áll. Ezért differenciálással törekedtünk kezelni ezt a helyzetet, hogy a kezdők is örömeiket leljék a foglalkozásokon, és a haladók is motiváltak legyenek, s így mindenkinek fejlődhessen a nyelvtudása. Aki fiatalabb volt, vagy kevesebb éve tanult angolt, a megoldásokat csak egy-egy újonnan tanult szóval adta meg, míg a haladóbbak mondatokkal válaszoltak, a magnóhallgatás alkalmával a haladóknak több információt kellett megérteniük vagy pl. a terepasztalt a haladók már összefüggő mondatokkal mutatták be.

3. Tananyag összeállítása

A tananyag összeállításakor a következőket kellett figyelembe venni: Tanulók nyelvi szintjét, ami azért fontos, mert a tartalmi tudás színvonala a nyelvtudásbeli hiányosságok miatt visszaszorulhat. A tanulók szaktárgyi ismereteit, ehhez kellett áttanulmányozni a természet-ismeret könyveket. A tananyag összeállításában nélkülözhetetlen segítség volt a szaktanárokkal lefolytatott szakmai konzultációk, és az alábbi szakkönyvek, internetes anyagok áttanulmányozása:

- természetismeret tankönyvek (4–5–6. osztály),
- project tankönyvek,
- The Express Picture Dictionary,
- <http://www.sciencekids.co.nz/experiments.html>,
- <http://easyscienceforkids.com/all-about-rain/>.

Összegzés

Az elmúlt évek során szerzett élmények alapján elmondhatjuk, hogy nagy örömmel veszünk részt ebben a munkában. Reméljük, hogy a következő években is lesz erőnk és lelkesedésünk ezt folytatni. Szeretnénk további tapasztalatokat szerezni a nyelvoktatás és a természettudományos foglalkozások egymást erősítő kapcsolatáról. Bízunk abban, hogy a tanulók továbbra is szívesen vesznek részt az angol nyelvű kísérletezésben, és hasonló lelkesedéssel mutatják majd be egymásnak alkotásaikat akár a terepasztalon akár egyéb megvalósulási formákban. Tanítványainkkal együtt örülünk annak, hogy egy-egy tábor végére a diákoknak nemcsak a természettudományos ismerete bővül, hanem angol szókincsük is, aminek következtében bátrabban használják az angol nyelvet. Reményeink szerint egy olyan új módszerrel sikerül gazdagítani módszertani eszköztárunkat, amelynek segítségével hatékonyabbá és élményszerűbbé tudtuk tenni a diákok számára az ismeretelsajátítás néha nehéznek tűnő útját. Arra buzdítjuk kedves kollégáinkat is, hogy ha módjuk van rá, akkor bátran vágjanak bele ebbe a kalandba.

Irodalom

- Bognár Anikó 2005: A tartalom fontossága az idegen nyelvek oktatásában – is. *Új Pedagógiai Szemle*, 2005/9. sz.
- Bors Istvánné – Nagy Adrienn 2006: *Tartalom alapú nyelvoktatás az általános iskolában* [<http://epa.oszk.hu/00000/00035/00102/2006-04-np-Tobbek-Tartalom.html> – 2017.08.10.]
- CoBaLT – Content-Based Second Language Instruction: *What is it?* [<http://carla.umn.edu/cobalt/CBI.html> – 2017. 08. 10.]
- Furcsa Laura 2009: Tartalom alapú nyelvoktatás Európában. In: Maljers, Anne – Marsh, David – Wolff, Dieter (szerk.) *Windows on CLIL – Content and Language Integrated Learning in the European Spotlight*. [http://www.tintakiado.hu/book_detail.php?id=217 – 2017. 08. 10.]
- Met, M. 1991: Learning language through content: Learning content through language. *Foreign Language Annals*, 1991/24 (4), 281–295.
- Sorani, D. 1990: A Cognitive Approach to Content Based Instruction In Creative Classroom Activities. In: Krahl, T. (1990, ed.): *Selected Articles from the English Teaching Forum 1989–1993*. Washington D. C.

A Fábry iskolában ismét nyílik CLIL módszerrel működő első osztály a tehetséges gyermekek részére
[<http://rozsnyovidek.sk/2016/02/25/a-fabry-iskolaban-ismet-nyilik-a-tehetseges-gyermekek-reszere-clil-modszerrel-mukodo-első-osztaly/> – 2017. 08. 10.]

Tartalomalapú nyelvoktatás (CLIL) [http://ujkep.net/2013-03-28_tartalomalapu-nyelvoktat-as-clil-
2017. 08. 10.]

Experiences of Content and Language Integrated Learning in a summer camp

Some specialists (Vámos and Kovács 2008, Borsné and Nagy 2006, Bognár 2005) have pointed out the fact that CLIL (Content and Language Integrated Learning) is one of the most important approaches to teaching foreign languages. In the last three years we have tested the possibility of combining English as a foreign language and science activities in a summer camp, organised by SzeReTeD laboratory for student, where one of the science classes was held in English each day. In this study we share our experience, introduce the syllabus of the camp and the topics of the English language science classes. We discuss the aims of the classes, the preparatory work, the details of the realization, the difficulties and the steps we made to overcome these.

A drámajátékok felhasználási lehetőségei kisiskoláskorban

PODMANICZKINÉ PAPP ZSUZSANNA – TÓTH-KOCSIS CSILLA

pappzsuzsi1127@gmail.com – csikocsis@jgypk.szte.hu

*SZTE Juhász Gyula Gyakorló Általános
és Alapfokú Művészeti Iskolája,
Napközi Otthonos Óvodája*

Kulcsszavak: drámapedagógia, művészeti nevelés, játék, tehetség, 3 Ö törvény

Drámapedagógia, mint módszer

A drámapedagógia a pedagógiai gyakorlat különböző szinterein és szintjein alkalmazott dramatikus pedagógiai eljárások gyűjtőneve Magyarországon, amely a 90-es évek elején David Davis angol drámaprofesszor Magyarországon tartott kurzusával vált ismerté a pedagógusok körében. Dorothy Heathcote angol drámapedagógus a módszert a szaktárgyi tudásterületek feldolgozására használja, és szakértői játéknak nevezi. Tehát az angol nyelvterületen a *Drama in Education*, illetve a *Theatre in Education* megnevezés is ismert, ami utalhat konceptuális különbségekre is.

A magyarországi iskolai oktatásban módszerként, művészetpedagógiai módszeregyüttesként jelenik meg, melynek középpontjában a cselekvésen, ezen belül is elsősorban a dramatikus cselekvésen keresztül megvalósuló tanulás áll. Annak ellenére azonban, hogy a dráma a színház eszköztárát alkalmazza, a drámapedagógiai tevékenység a nevelés folyamatát hangsúlyozza, amelynek nem feltétlen velejárója a résztvevők által közönség előtt bemutatott előadás.

Gavin Bolton angol drámatanár 4 tevékenység típusra osztotta a dramatikus tevékenységet: szabályjáték (gyakorlatok), dramatikus játék, színház, tanítási dráma.

Gabnai Katalin: Drámajátékok gyerekeknek, fiataloknak, felnőtteknek című könyvében drámajátéknak nevez minden olyan játékos emberi megnyilvánulást, melyben a dramatikus folyamat jellegzetes elemei lelhetők fel. A dramatikus folyamat kifejezési formája a megjelenítés, az utánzás, megjelenési módja a földidézt vagy éppen megnyilvánuló társas kölcsönhatás,

az interakció. A résztvevők a gyakorlatok során elsajátítják a drámai kifejezési formákat, melyek a mindennapi kapcsolatfelvételt és kapcsolattartást megkönnyítik. Fontos, hogy megismerjék magukat, társaikat, környező világukat egy-egy gesztus, hanglejtés, az arckifejezés, a viselkedés tükrében. Ilyen megközelítésben segítséget jelenthet számunkra, hogy kapcsolatainkat, konfliktusainkat megértsük, sőt a másik fél indokait és érdekeit is elfogadjuk, kialakuljanak emócióink mások iránt.

Új szerepben a pedagógus

Drámajátékok alkalmazásakor a tanárszerep nagymértékben átalakul, a tanár segítő, vagy játészó, de mindenképpen mellérendelő viszonyban áll a tanulókkal. A játészók feloldódnak a játékban, megnyílnak, közel engedik magukhoz az érzelmeikre ható élményt.

Ha együtt játszunk a gyerekekkel, segíthetünk nekik önmaguk és társaik megismerésében, és így az elfogadásban is. A mintha világában próbára tehetik képességeiket, és elviselhetőek lesznek kudarcaik. „*A játéknak az adja a rendkívüli erejét, hogy a valóságban érvényes hétköznapi szabályok szünetelnek benne*” – írja Cohen (2015: 169). A különböző konfliktusok attól alakulnak ki és mélyülnek el, hogy nem tudunk, esetleg nem vagyunk hajlandók a másik ember nézőpontjába helyezkedni. Ehhez nagyon jó játékok a fantázia játékok és a szerepcserék. A szerepcserés játékok során az addig háttérbe szoruló, félénk gyerek kerülhet domináns helyzetbe. Amikor a gyerekek nehezen birkóznak meg valami erős érzellel, szomorúak, a szabályok határait feszegetik, agresszívek, vagy képtelenek megoldani egy nehézséget, kezdeményezzünk olyan játékokat, ahol ezt szerepjátékban kipróbálhatják. Az első pillanatban agresszívnak, durvának vagy éppen hiperaktívnak tűnő gyermek sokszor küzd olyan problémákkal, amelyek feszültté, frusztrálttá teszik őt. Büntetések sorozatát zúdíthatjuk rá, de az eredeti probléma legfeljebb elfojtódik, a frusztráció növekszik, és az első adandó alkalommal utat tör magának. Ha képesek vagyunk ilyenkor olyan játékot kezdeményezni, amelyben megtudjuk a probléma valódi okát, könnyebben tudjuk azt orvosolni is. Számos alkalommal, a tanítványainkkal való játék során fedezünk fel mi magunk is újabb összefüggéseket, kapunk ötleteket bizonyos problémák megoldásához.

Fontos szabályok a drámajátékok alkalmazásához

A játék irányításában a pedagógusnak nyitottnak, érzékenynek kell lennie, és tudnia kell együtt játszania a gyerekekkel. Ő az, aki segíti a tanulókat a tanulságok megfogalmazásában, a tudás felismerésében, és a megértést rendszerbe ágyazza. Az órákon oldott légkört teremt, hogy a zárkózott gyerek részvételét és együttműködését elnyerje. Mindenki azonos mértékben kap megnyilvánulási lehetőséget.

A jó drámapedagógus nem színészeket nevel elsősorban, hanem személyiségeket, tehetségeket formál. Összetett munkáról van tehát szó, mert jó pszichológusnak, jó pedagógusnak és jó színházi szakembernek kell lennie egyszerre. Ahhoz, hogy a játék segítségével

felfedezhessük a világot és benne önmagunkat, sok egyéb között szükséges a kíváncsiság, a beleélő képesség, és a bizalom is. A drámajátékok során olyan légkört kell teremtenünk, ahol mindenki biztonságban érzi magát, fizikai és lelki értelemben egyaránt. Ezért is tartjuk nagyon fontosnak Móra János által megfogalmazott „*Három Ö törvényét*”. Mit is jelent ez? A játéknak *Örömet* kell adnia. Olyan pozitív élményt, amelybe teljességgel belemerülhetünk, megmártózhatunk benne, és még sokáig táplálkozhatunk belőle. Ez volt az első törvény.

Mindenképpen *Önkéntesnek* is kell lennie. Senki sem szívesen vesz részt a ráerőltetett feladatokban, a gyermekek pedig ebben az esetben szoktak rendetlenkedni, felrúgni a szabályokat, megbántani másokat. És ha ez bekövetkezik, már oda is az öröm.

„A játék öröme, saját elhatározásából ered, vagyis abból, hogy mindenki kedve szerint vesz részt benne. Ez a szabad elhatározás az előnyös tulajdonságok csúcspontja, örül neki az ember és mindenhol, jelentős dolgokban, játékokban érvényre juttatja. Érthető, hogy sehol sem játszanak kényszerrel, mivel ha a játékot kényszerítjük, nem származik belőle öröm, csak szenvedés, mint ahogyan más téren is, ha az ember akarata ellenére cselekszik.” (Comenius)

Mit tegyünk abban az esetben, ha egy egész osztályt kell felügyelnünk és játszaniuk is velük? Természetesen függ a korosztálytól is, de már a 4–5 éves gyerekekkel is meg lehet beszélni, hogy nem muszáj játszania, de a termet nem hagyhatja el, és nem zavarhatja a játsszókat. Amennyiben jól csináljuk, (és miért ne lenne így?) a többiek öröme és a kíváncsiság úgyis előbb vagy utóbb az ilyen visszahúzódókat is arra készteti, hogy bekapcsolódjanak a játékunkba. És még egy megjegyzés. A jól vezetett drámajáték akkor is vált ki hatást, és elérheti a célját, ha csak megfigyelőként veszünk benne részt. Ez volt a második törvény.

A harmadik törvény azt fogalmazza meg, hogy a játék *Önmagáról* szól, azaz sohasem lehet öncélú, ne a saját szerepünket emeljük ki, ne azért játszunk, mert most azt terveztük meg, és ne erőltessük mindenáron saját elképzelésünket a játsszókra.

A drámajátékok alkalmazását mindenképpen nagyon céltudatos tervezésnek kell megelőznie. Elsőként a célt kell megfogalmaznunk. Mit szeretnénk elérni? Mit kívánok megváltoztatni a játékkal? Mit szeretnénk fejleszteni? Ha már ezekre a kérdésekre válaszoltunk, megkereshetjük az adott csoport számára leginkább alkalmas játékot, gyakorlatot. Ezzel el is értünk azokhoz a pontokhoz, melyeket végig kell gondolnunk ahhoz, hogy tevékenységünk eredményes legyen. Ezek az életkor, az idő, a tér, a létszám, az előny és a hátrány, valamint az akadály.

Az életkor. Nagyon fontos, hogy az életkornak megfelelő játékot válasszunk, mivel a sok szabályból álló stratégiai játékok nem alkalmasak a kicsiknek, és a kamaszok is viszonylag nehezen mennek bele, hogy négykézláb mászkáljanak, ami – valljuk be őszintén – néha előfordul a drámajátékok során. Tapasztalataink alapján állíthatjuk, hogy a legtöbb drámajáték 4 és 99 éves kor között remekül működik, ha a fent említett 3Ö törvényét betartjuk.

Az idő. Az idő szorosan összefügg az életkorral. Vannak olyan játékok, amelyek 2-3 perc után a nagyobbak számára unalmassá válnak, de kicsik még nagyon is élvezik. A jól alkalmazott drámajátékok mindig a feszültséggel gazdálkodnak. Némelyik gyakorlat csak

nagyon rövid ideig hat, de ha igazán jól csináltuk, egy kicsit még ott marad az a bizsergető érzés a játékosokban.

A tér. A feszültséget nem csak az idővel tudjuk megteremteni, hanem a rendelkezésünkre álló térrel is. Ha túl kicsi a játéktér, gyorsan megnő a feszültség, hamarabb kell befejeznünk a játékot, ha túl nagy, meg sem jelenik. Könnyen beláthatjuk, hogy eléggé reménytelen például 22 embernek egy futballpálya nagyságú területen fogócskázni.

A létszám. Ez összefügg az idővel, a térrel és az életkorral egyaránt.

Ha a felsoroltakat számba vettük, fogalmazzuk meg a játék menetét. Szándékosan nem a szabály szót használjuk, hisz a szabályokat majd a játék során még rögzíthetjük, akár közösen is. A menete azt jelenti, hogy annyit mondok el, amennyivel már játszható a dolog. Gyakran mondom, és egyszerre mutatom is, hogy mi a feladat, mivel így sokkal könnyebben érthető lesz.

Valamennyien átéltünk már olyan helyzetet, amikor felkészültünk a játékra, izgatottak is voltunk, akartuk is, de még mindig azt magyarázták, hogy hogyan kell játszani, mit szabad és mit nem, mikor kapunk pontot, és mikor esünk ki. Amire mindezt tisztáztuk, már el is ment a kedvünk a játéktól. Ezt a hibát a drámajátékoknál soha ne kövessük el. Tehát jól megfogalmazott és, ha lehet, mutatott utasításokra van szükség. Ez persze nagy átgondolást igényel.

A játék menetének az ismertetése után a motiváció hangzik el. Ez nem összetévesztendő, a tanítási órán használatos motivációval. Csupán egy mondat, ami valahogy így hangzik: *arra vagyok kíváncsi..., vagy: azt szeretném tudni...*

A játékok tervezésénél figyelembe kell még vennünk, hogy mi lehet a játék előnye, azaz mit fejleszt még azon kívül, amire terveztük. Itt egy példa: ha tervünk az volt, hogy segítsük a kapcsolatfelvételt, egyben a kommunikációs készségüket is fejleszthettük.

Az előny mellett, persze hátrányok is megjelenhetnek. Nem mindenki érti meg például a feladatot, nem pontosan hajtja végre, vagy a túl kicsi tér miatt lökdösődés keletkezik.

A hátrány megjelenése esetében ne állítsuk le a játékot, ne is figyelmeztessük a játékosokat (az egyenértékű a leállítással), csak figyeljünk, hogy mennyire zavaró ez a jelenség. A játék befejeztével esetleg beszélhetünk róla.

Az akadály megjelenése esetén azonban azonnal állítsuk le a játékot.

Hogy mi lehet az akadály? Lehet külső, fizikai: például lökdösődés, másoknak fájdalmat okozás, sérülés veszély; vagy lehet belső: valakit érzelmeiben bántunk meg, csúfolkodás, „lelki lökdösődés”.

Amennyiben ezt tapasztaljuk, azonnal állítsuk le a játékot és mondjuk például azt, hogy *„úgy látom, ezt a játékot ti ma nem tudjátok játszani”*.

Mindig a csoportot szólítsuk meg, és ne az egyént, ne teremtsünk bűnbakot, hisz lehet, hogy aki ma nem tudott figyelmesen részt venni a játékban, azt jó okkal tette.

A drámajátékok szerepe a kompetenciafejlesztésben

„A mai gyereknek nemcsak azt kell tudnia, hogy milyen a körülötte lévő világ, és hogyan alkalmazkodjon hozzá, hanem azt is, hogy hogyan alakítsa azt. El kell igazodnia az információs társadalom ingeráradatában, ismernie és alkalmaznia kell az információkereső technikákat. A gyermekeknek olyan tudásra van szükségük, amely lehetővé teszi számukra, hogy maguk tartsák kézben életüket, maguk szabjanak irányt az egész életükön át tartó képzésüknek. El kell jutniuk az innovatív tanuláshoz, amelyhez kreatív gondolkodásra van szükség. Gondolkodásra, amely alapképessége minden tanulónak; még az olyan cselekvéseknek is, mint a beszéd, az írás, az olvasás, a számolás, amelyek rengeteg jól elkülöníthető kognitív készséget és szellemi műveletet tételeznek fel.” (Fisher, 1999)

Ezeket a gondolatokat szem előtt tartva került előtérbe nálunk az a felfogás, mely szerint: Amikor valakinek a kompetenciáját szeretnénk fejleszteni, az a célunk, hogy cselekvőképessé tegyük egy olyan világban, amelyről nem tudjuk előre, milyen konkrét, specifikus cselekvéseket fog igényelni. A kompetens ember nem ezt vagy azt képes megtenni, azaz nem a cselekvések egy előre rögzített listáját tudja végrehajtani, hanem – egy-egy területen – az előre nem látható cselekvések végtelen sorának megtételéhez szükséges képességekkel rendelkezik. Ezek azok, amelyek segítik majd az egész életen át tartó tanulás képességének megalapozását.¹

A kompetenciákat illetően sokféle értelmezés létezik. Az egyik OECD-szakértő fogalmazta meg, hogy a kompetenciák mindenfajta meghatározása és értelmezése csak átmeneti lehet, és maga a jelenség folyamatosan kész a módosításra.²

Az anyanyelvi kompetencia

Az anyanyelvi képzés nagymértékben befolyásolja a többi terület tanítását, elsajátíttatását, az anyanyelv fejlesztése minden tantárgy, műveltségi terület feladata, többek között a drámapedagógiának is. A nyelv az emberi kommunikáció, a gondolkodás és a tanulás közege, előfeltétele és legfőbb eszköze.

A magyar nyelv és irodalom tantárgyban pedagógiai szempontból a leghatékonyabb és legátfogóbb eszköz a szövegértési és szövegalkotási képesség fejlesztése.

Az anyanyelv árnyalt, sokoldalú ismerete a társadalmi kommunikáció alapja. Lehetővé teszi az értékek megismerését, az értelmi képességek fejlődését, társas kapcsolatok kialakulását. A nyelv az önkifejezésnek, az önálló vélemény kialakításának és kifejezésének alapja, kulcsszerepe van a felelősségérzet kialakulásában, a szocializációban.

„A anyanyelvi nevelés alapvető feladata az anyanyelvi kompetencia fejlesztése oly módon, hogy a tanulók életkoruknak megfelelő szinten birtokolják a szóbeli és írásbeli kommunikáció képességét.” (NAT 2007)

¹ <http://www.gyak.jgypk.u-szeged.hu/pdf/alapdok/pedprog2010.pdf>

² Mihály Ildikó: OECD-szakértők a kulcskompetenciákról. *Új Pedagógiai Szemle*, 2002/6.

Szókör

Leírás: Körben állunk, és egy labdát (vagy bármilyen más tárgyat) adogatunk körbe. A kezdő játékosnak szavakat kell sorolnia, megadott szempont szerint, folyamatosan, amíg a labda körbeér. Ha ez sikerül, akkor ő választhatja meg a következő, kezdő játékost. Ha nem sikerül, akkor zálogot ad.

„Egy szóból több szó”

Leírás: A csoportot két részre osztjuk. A pedagógus mond egy összetett szót. Ezután egy adott ideig mindkét csapatnak ennek a szónak a szótagjait és egyes betűit felhasználva kell újabb, de rövidebb szavakat keresnie. Az idő leteltével a csapatok felolvassák a szavakat, a közösek mindkét csapat kihúzza. A győztes csapatnak több szó maradt a papírján.

Kép-szó

Leírás: Képeket mutatunk a tanulóknak cselekvésekről, emberekről, tárgyokról. A játszóknak meg kell nevezniük, hogy mit látnak a képen, majd egy, vagy több szót kell mondaniuk, amely ugyanazzal a betűvel kezdődik.

Szóbontó

Leírás: A játékok kapnak, vagy leírnak egy szót úgy, hogy a betűket egymás alá írják, és az adott szó minden betűjét kezdőbetűként felhasználva új szavakat kell alkotniuk.

Szóépítés

Leírás: Egy rövid szó felhasználásával új szavakat alkotunk, melyeket sorban felírjuk a táblára. Pl.: „ver” – vers, veres, verekedés, veret, verem...

Játékok mondatszíntén

Szókötő

Leírás: Tíz, általunk választott szót felírunk a táblára (főnevek legyenek, vagyis tárgy, élőlény, fogalom). A gyerekek gondolkozzanak a szavakon és próbáljanak bármelyik kettőt logikailag összekötni, s ezekkel valamilyen mondatot alkotni.

Vélemények

Leírás: Körben ülünk, egy valaki a kör közepén. A középső játékos sorban mindenkiről mond egy-egy mondatot:

Szókör

Leírás: Körben állunk, és egy labdát (vagy bármilyen más tárgyat) adogatunk körbe. A kezdő játékosnak szavakat kell sorolnia, megadott szempont szerint, folyamatosan, amíg a labda körbeér. Ha ez sikerül, akkor ő választhatja meg a következő, kezdő játékost. Ha nem sikerül, akkor zálogot ad.

„Egy szóból több szó”

Leírás: A csoportot két részre osztjuk. A pedagógus mond egy összetett szót. Ezután egy adott ideig mindkét csapatnak ennek a szónak a szótagjait és egyes betűit felhasználva kell újabb, de rövidebb szavakat keresnie. Az idő leteltével a csapatok felolvassák a szavakat, a közöseket mindkét csapat kihúzza. A győztes csapatnak több szó maradt a papírján.

Kép-szó

Leírás: Képeket mutatunk a tanulóknak cselekvésekről, emberekről, tárgyokról. A játékosnak meg kell nevezniük, hogy mit látnak a képen, majd egy, vagy több szót kell mondaniuk, amely ugyanazzal a betűvel kezdődik.

Szóbontó

Leírás: A játékosok kapnak, vagy leírnak egy szót úgy, hogy a betűket egymás alá írják, és az adott szó minden betűjét kezdőbetűként felhasználva új szavakat kell alkotniuk.

Szóépítés

Leírás: Egy rövid szó felhasználásával új szavakat alkotunk, melyeket sorban felírjuk a táblára. Pl.: „ver” – vers, veres, verekedés, veret, verem...

Játékok mondatszíntén

Szókötő

Leírás: Tíz, általunk választott szót felírunk a táblára (főnevek legyenek, vagyis tárgy, élőlény, fogalom). A gyerekek gondolkozzanak a szavakon és próbáljanak bármelyik kettőt logikailag összekötni, s ezekkel valamilyen mondatot alkotni.

Vélemények

Leírás: Körben ülünk, egy valaki a kör közepén. A középső játékos sorban mindenkiről mond egy-egy mondatot:

- Azt szeretem benned, hogy... .
- Az a véleményem rólad, hogy... .
- Neheztelek rád, mert... .

Amikor mindenkiről mondott egy-egy mondatot, akkor más ül a kör közepére.

A miniszter macskája

Leírás: Sorban mondjuk a mondatot. Állításokat mondunk egy macskáról úgy, hogy a macska nevét mindig meg kell változtatnunk az ABC betűinek sorrendjében. Pl.:

- A miniszter macskája szelíd, a neve Arnold.
- A miniszter macskája dühös, a neve Áron.
- A miniszter macskája egerészős, a neve Bertalan.

Félelem a kalapban

Leírás: Egy kalapba annyi papírlapot dobunk, ahány gyermek van az osztályban. A cédulákra befejezetlen mondatokat írunk:

- Azt szeretném, ha...;
- Annak örülnék, ha...;
- Attól félek, hogy...;
- Az nyomaszt, hogy...;
- Nem szeretném, ha...;
- Semmiképpen sem egyeznék bele, hogy...;
- Nagyon sajnálnám, ha...;
- El akarom kerülni, hogy...;
- Bántana, ha...;
- Nem szeretek arra gondolni, hogy... .

Ezután sorban mindenki húz egy cédulát, és a megkezdett mondatot be kell fejeznie saját érzelmei alapján.

Másképp: A befejezetlen mondatokat, kinek mi jutott, befejezi, kalapba tesszük, sorban kihúzzuk és felolvassuk.

Ki mondhatta?

Leírás: Kimegy egy gyerek. A bent maradók közül hárman mondanak róla egy-egy mondatot, ami valamilyen konkrét élményre, eseményre utal, amit csak ő tudhat. Bejön, és a játékvezető sorban elmondja róla a három mondatot: *Azt hallottam rólad...* Neki ki kell találnia sorban, hogy a három mondatot ki mondhatta róla.

Játékok szövegszinten

„Mesemondás”

Leírás: A pedagógus elkezd egy mesét. Két-három bevezető mondat után a gyerekek következnek. A nevelő ehhez kapcsolódva fűzi tovább a mesét, mindig nyitva hagyva a mondat végét, melyet mindig a másik csoport újabb tagja fejez be. Sok gyakorlás után a gyerekek segítség nélkül is képesek lesznek mondatokat alkotni saját meséjükhöz.

Mesemondó

Leírás: A játékvezető mond egy rövid, életszerű történetet, vagy a tanuló által még nem ismert történetet. Utána egy gyerek elismétli. A többiek figyelik, s pontosítják.

Közös mese

Leírás: A vezető elkezd egy mesét. Akinek dobja a plüssfigurát, annak kell folytatnia.

Álommese

Leírás: Egy gyerek elkezd mesélni egy álmot, a másik folytatja, és így tovább. Képtelenségek, valóságos dolgok, örömök, félelmek is megjelenhetnek a közösen alkotott álomban.

Irodalom

- Cohen, Lawrence J. 2015: *Játékos nevelés*. Kulcslyuk Kiadó
- Dr. Buda Béla 1986: *A személyiség fejlődés és a nevelés szociálpszichológiája*. 228.
- Gabnai Katalin 2005: *Drámajátékok – Bevezetés a drámapedagógiába*. Helikon Kiadó
- Gabnai Katalin 1993: *Drámajátékok – gyermekeknek, fiataloknak, felnőtteknek. Színházi füzetek III.* Budapest, Marczibánya Téri Művelődési Központ. 7.
- <https://www.facebook.com/BejaroDramamuhely/>
- Kaposi László (szerk.) 1995: *Drámapedagógiai olvasókönyv*. MDPT. és kiadótársak

- Mihály Ildikó: OECD-szakértők a kulcskompetenciákról. *Új Pedagógiai Szemle*, 2002/6. NAT 2007.
- Robert Fisher 1999: *Tanítsuk gyermekeinket gondolkodni játékokkal*. Pedagógus könyvek. Műszaki Könyvkiadó, Budapest
- Tóth-Kocsis Csilla 2016: *A konfliktusok szelíd és kreatív megoldási módja a drámapedagógia segítségével. Tanulás és fejlődés*. Szerk.: Karlovitz János Tibor. Komárno 222.
- Walker, Jamie 1996: *Feszültségoldás az iskolában. Játékok és gyakorlatok*. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó. 195.

The advantages of using dramatic play in early childhood education

The goal of our study is to show that even a short game can bring happiness and success into children's lives. Even the smallest achievements and each other's successes have to be encouraged, because it will then affect our less successful areas in life.

With the everyday use of dramatic play, we can help our students to acquire the necessary competencies.

In the 6–10-year-old age group, we have argued that since their knowledge is closely related to the physical world, they will be much more receptive and open-minded through imaginative games and playful activities. Within this pretend world, they can challenge their skills and tolerate their failures. Pretend/Imaginative play is powerful, because all the day-to-day rules are eliminated. Children playing together can help them get to know themselves as well as their peers.

When children are struggling with a strong temper, saddened, pushing the limits, aggressive or they are unable to solve a difficult situation, initiate imaginative play. You might have fun during this process as well as help your students flourish.

Kedves Kollégák! Kedves Szerzőink!

A Módszertani Közlemények és a Methodus.hu szerkesztősége az SZTE JGYPK támogatásával szoros együttműködésben dolgozik. Az Önök szakmai munkáját szeretnénk támogatni azzal is, hogy a Módszertani Közlemények szerkesztőségébe beküldött és közölt cikkek rövid átfutási idővel a Methodus.hu-n is olvashatók lesznek.

A közlemények szűkös terjedelme és a szakmai minősítési eljárásunk nem teszik lehetővé, hogy minden beküldött cikket megjelentessünk nyomtatott formában. A nyomtatott változatban nem megjelentetett cikkeket a közlemények szerkesztősége rendelkezésére bocsátja a Methodus.hu szerkesztőségének, hiszen a honlapon szélesebb tartalmi és terjedelmi lehetőségünk van írásaik közzétételére. Amennyiben nem járulnak hozzá, hogy a közleményekbe beküldött, de ott nem közölt írásaikat a Methodus.hu szerkesztőségéhez továbbítsuk, kérjük, jelezzék ezt nekünk a kísérőlevelükben!

A közleményekben megjelent tanulmányok minőségi színvonalának biztosítása érdekében a szerkesztőségbe érkezett munkák véleményezésére szakértő lektorokat kérünk fel. Ezen nemcsak a lap tudományos színvonalának, szerzőink referáltságának a növekedését szeretnénk erősíteni, hanem segíteni kívánjuk az Önök további munkáját, szakmai tevékenységét és kapcsolatait is. A beküldött írásokhoz, kérjük, írjanak egy rövid, angol nyelvű összefoglalót is. Kérjük, hogy tanulmányaikban kövessék a hivatkozási rendszerünk formai szabványát: http://www.jgypk.u-szeged.hu/methodus/?page_id=29.

A Módszertani Közlemények 2013-tól évi négy számmal jelenik meg. A lap éves előfizetése 2400 Ft, egy szám 600 Ft-ba kerül.

Kérjük, hogy a közleményekbe szánt írásaikat a következő e-mail címre küldjék: modszertan@jgypk.u-szeged.hu.

A szerkesztőség címe: 6725 Szeged, Hattyas sor 10.

Telefonszám: +36/62-546-346

A szerkesztők

Kiadja a Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kara
és az SZTE Juhász Gyula Gyakorló Általános és
Alapfokú Művészeti Iskolája, Napközi Otthonos Óvodája
A kiadásért felelős: a kar dékánja és a gyakorlóiskola igazgatója
Kiadó hivatal: 6725 Szeged, Boldogasszony sgt. 6. Telefon: +36/62-546-068
Szerkesztőség: 6725 Szeged, Boldogasszony sgt. 8.
E-mail cím: modszertan@jgyrk.u-szeged.hu
A címlapot tervezte: *Fischer Ernő* terve alapján *Annus Gábor*
Technikai szerkesztő: *Veres Ildikó*

Évente négy alkalommal jelenik meg.
Évi előfizetési díja: 2400 Ft.

ISSN 2063-3734

Készült:
Innovariant Nyomdaipari Kft., Algyő
Felelős vezető: *Drágán György*
www.innovariant.hu
<https://www.facebook.com/Innovariant>

